МҮНӨӨДЭР—КОММУНИС СУББОТНИК

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...азетэмнай 1921 оной ...кабрин 21-hээ гарана | № 91 (15714) | 1981 оной апрелиин 18, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Советскэ Союзай ажалшад! Хүдэлмэриин газар бүхэндэ ажалай бүтээсэ, ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлэгты!

Коммунис ёhоной, ушар ёhо мэдэхэ жаяг журам бэхижүүлэгты, зохёохы үүсхэл эдэбхи гаргагты!

(КПСС-эй ЦК-гай 1981 оной Майн нэгэнэй Уряануудhаа).

ГАБШАГАЙ АЖАЛААРАА ТЭМДЭГЛЭЭ

Коммунис субботник. Эдэ үгэнүүд совет хүн бүхэндэ ...дээжэ болоhоор үнинэй. Эдэ үгэнүүдэй гүн гүнзэгы уд... шанар шэнэ общество байгуулжа байгаа арадай ажа...йдалда айхабтар ехэ. Эдэ үгэнүүд ажалша хүн бүхэнэй ...эрхэ сэдьхэл хүдэлгэдэг, хүсэл эрмэлзэлынь, эдэбхи үүс...лынь шэнэ хүсэтэйгөөр бадаруулдаг гээшэ.

Мүнөөдэр үргэн дэлгэр Совет оронноймнай заха хизаар...й дайдада, нютаг нуга бүхэндэ эршэ түгэс ажалай дол...н эбхэрэн орожо ерэхэнь. Эртэ үглөөнhөө дуу хүгжэ...эй аялга доро, уряа лозунгнуудай зэдэлээн соо комму...с ажалай hайндэр хаа хаанагүй эхилхэнь.

Байгша ондо бүхэдэлхэйн хүдэлмэришэн ангиин вождь, ...най Коммунис парти болон Совет гүрэн анха түрүүн ...йгуулагша агуу Ленинэй түрэhөөр 111 жэлэй ойдо зо...улагдаhан коммунис субботник онсо илгаатай үе сагта ...гэргэгдэхэнь гээшэ. Ушар юуб гэхэдэ, түрэл пар...мнай түүхэтэ XXVI съездын хүдэлмэреэ дүүргэhээр ...э hара хахад саг үнгэрбэ ха юм. Дэлхэйн түүхэдэ онсо ...ри зээлхэ тус съезд, коммунизм байгуулгын саашан... гол шухала зорилгонуудые, оронойнгоо экономическа ...социальна хүгжэлтын асари ехэ хараа түсэбүүдые най...улан табижа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даа...рнуудые бүринмүhэн бэелүүлхын тула бүхы хүсэ ша...аа, мэргэжэл шадабаряа гүйсэд элсүүлэн хүдэлхыень ...най ороной ажалша олонитые уряалhан байха юм. ...мэhээ мүнөө жэлэй коммунис субботнигой удха ша..., арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада тэрэнэй оруулха ...бита айхабтар ехэ байна бшуу. Теэд совет арадай хэ... хүдэлмэри ашаг үрэтэй, хэлэhэн үгэнь бата найдам...й бэлэй даа.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ...лүүлхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэhэн, үргэн олонитын со...лис мүрысөөнэй нөөсэ арга боломжонуудай бодото ха...та—байгша оной Бүхэсоюзна коммунис субботнигой бо...о байhаниинь дамжаггүй.

«Улаан субботын» түүхэ хүн бүхэндэ мэдээжэ. Тиигэ...ье энэ hайн hайхан ажалай hайндэрэй урда тээ гай...шагта хүдэлөөнэй эхин руу эрьен хараха дуран хүрэдэг ...шэ.

1919 оной апрелиин 12-то «Москва-Сортировочная» ...огой коммунистнууд — түмэр замшад эдэ субботни...ай эхи табиhан намтартай. Тэдэ ажалайнгаа hүүлээр ...жэ, ямаршье түлбэригүйгөөр хүдэлhэн, гурбан паровоз ...барилhан байха юм.

Энэ шэнэ, урдань үзэгдөөгүй ябадалые В. И. Ленин гүнзэгыгөөр шэнжэлэн үзэжэ, коммунис субботнигууд хадаа «коммунизмын бодото эхин» гээд, тон үндэрөөр сэгнэhэн байдаг. Һүүлдэнь ажалшадай эдэбхи үүсхэл болон коммунис ёhоор ажалдаа хандаха хэрэг тухай бэшэхэдээ, эдэ субботнигуудые «агууехэ үүсхэл» гэжэ нэрлэhэниинь хүн бүхэндэ элн.

Тэрэ гэhээр коммунис субботнигууд ёhотойл бүгэдэ арадай, бүхэсоюзна шэнжэ шанартай болоhон гээшэ. Парти болон арадай, арад болон гүрэнэй таhаршагүй холбоо барисаае, тэдэнэй аша туhын, хүсэл эрмэлзэлэй нэгэн нинтэ байhые тэрэ элирхэйлэн харуулдаг, социализмын гол ёhо — арадай засагай булюу hайн талые батадхадаг юм.

Жэлhээ жэлдэ «улаан субботын» үдэр улам олон хүн ажалдаа гаража, бүри ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэдэг байна. Жэшээнь, 1970 ондо субботнигто 119.2 миллион хүн хабаадажа, гансал промышленностьда 579 миллион түхэрнгэй продукци гаргаhан байбал, харин 1980 ондо—155 миллион хүн хабаадажа, аяар 872 миллион түхэригэй промышленна продукци үйлэдбэрилhэн байна бшуу.

Субботнигhоо ороhон айхабтар ехэ мүнгэн зөөри ажалшадай hуудал байдал hайжаруулха, бусад социальна ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зорюулагдадаг заншалтай болоhон. Мүн энэ мүнгэ зөөриин зарим хубинь аха дүү социалис оронуудта, тусхайлбал, Вьетнамда туhа хүргэхэ жасада 1979 ондо оруулагдаа бэлэй.

В. И. Ленинэй түрэhөөр 110 жэлэй ойн жэлэй — 1980 оной коммунис субботнигhоо орэhон мүнгэн үхибүүдтээ эхэнүүдэй амарха санаторинуудые, hургуулиин наhа гүйсөөдүй үхибүүдэй эмхи зургаануудые барилгада, дайнай ба ажалай ветерануудай медицинскэ хангалта hайжаруулгада зорюулагдаhан юм.

Манайшье республика дотор жэл ерэхэ бүри олон тоото ажалшад субботнигто хабаадажа, ехэ хэмжээнэй ажал хүдэлмэри хэдэг байна бшуу. Нёдондо жэл коммунис субботнигой үдэр 498,7 мянган хүн гэхэ гү, али урда жэлэйхиhээ 9.8 мянгаар олон хүн ажалай hайндэртэ хабаадаhан байна. Тэрэ үдэр республикымнай ажалшад 889.4 мянган түхэрнг арбадахи табан жэлэй жасада оруулhан юм. Энэмнай урда жэлэйхиhээ 38,9 мянган түхэригөөр ехэ болоно.

Мүнөө жэлдэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдээр урмашан зоригжоhон манай республикын ажалшад субботнигто айхабтар ехэ бэлэдхэл хээ. Энэ талаар республиканска, город, район болон предприяти бүхэнэй штабууд эмхидхэлэй болон ойлгууламжын үргэн хүдэлмэри ябуулаа. Ажалша коллектив бүхэн хэхэ ажалаа тодорхойлоо, хэрэгтэй болохо зэр-зэмсэг болон түхеэрэлгэнүүдые эртээнhээ бэлдэhэн байха юм.

Илангаяа Улаан-Үдэ хотын, Кабанскын, Захааминай, Хойто-Байгалай, Сэлэнгын, Хяагтын районуудай партийна, профсоюзай организацинууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд «улаан субботодо» гүйсэд hайнаар бэлдэхэ талаар нилээд олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэн байна.

Республикымнай олон тоото предприятинууд коммунис субботнигой тоосоогоор ажаллажа эхилhээр үнинэй. М. И. Калининай нэрэмжэтэ Улаан-Үдын локомотивна депогой машинистнүүдэй бригаданууд жара гаран хүндэ ашаатай поезднуудые ябуулаад байна. Тэдэнэй олонхинь алмагдаhан электрын элшэ хүсөөр болон түлишөөр хүдэлөө гэжэ онсо тэмдэглэлтэй. Автотранспортна управлениин олонхи ажахынууд апрелиин 18-най ажалай тоосоогоор нилээд ехэ ашаа, олон пассажирнуудые зөөгөөд байна. Барилгын эмхинүүд, тэрэ тоодо Байгал-Амарай түмэр замай барилгашад мүн лэ бага бэшэ ажал хээ.

Буряад ороной томо-томо предприятинуудай, жэшээлбэл, локомотив-вагон заhабарилгын, авиационно прибор бүтээлгын, Тимлюйн цементын, Элхнин авто-заhабарилгын заводуудай, нарин сэмбын болон Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадуудай, олон тоото леспромхозуудай коллективүүд ажалай hайндэрые шэнэ амжалтануудаар тэмдэглэхэ гэжэ эрид шиидэнхэйнүүд.

Хүдөөгэй ажалшад мүнөөдэр таряалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргаха, хабарай тарилгын машина, техникэ бэлдэхэ, малай зунай байрануудые заhабарилха, хото хорёо hэльбэн шэнэлхэ, модо болон hургааг ехээр бэлэдхэхэ болон бусад ажал хэжэ, нилээд ехэ мүнгэ зөөри арбан нэгэдэхи табан жэлэй жасада оруулха байна.

Ингэжэл манай республикын ажалшад Бүхэсоюзна ленинскэ коммунис субботнигто оулдтадаа, нэгэ хүндэл адли гаража, Эхэ оронойнгоо экономическа хүсэ шадал бэхижүүлхэ хэрэгтэ өөhэдынгөө нэрэтэй түрэтэй хубита оруулхаар бэеэ зэhэнхэй.

Хүндэтэ нүхэдүүд! Мүнөөдэр — коммунис ажалай ехэ hайндэр. Тэрээндэ бултаараа хабаадажа, үндэр бүтээсэтэ ажалаараа совет Эсэгэ ороноо баясуулаял!

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН ОКТЯБРЬСКА ...ОНОЙ ҺУНГУУЛИИН ЮЖНЭ 44-дэхи ОКРУГОЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН БҮРИДХЭЛЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

...ядай АССР-эй Верховно Сове...нгалта тухай» Буряадай АССР-...улиин 23-дахи, 24-дэхи, 26-дахи, ... статьянуудта үндэhэлэн, Бу... АССР-эй Верховно Соведэй ...иум нигэжэ тогтообо:

...ядай АССР-эй Верховно Сове...нгалта үнгэргэхэ Улаан-Үдэ хо... Октябрьска районой hунгуулиин ...44-дэхи округой hунгуулиин ок... комиссие нинтын эмхинүүд бо...алша коллективүүдэй удаадахи ...гшэдhөө бүридхүүлэн баталха:

...улиин окружной комиссиин тү... Кузнецов Владимир Ива... — Арми, авиаци, флотдо ...г hайн дуранай бүлгэмэй ...АФ) Октябрьска районно орга...hаа.

...гуулиин окружной комиссиин тү...ын орлогшо Сухарева Мария ... — Зүүн Сибириин түмэр за... Тальцы станциин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин секретарь Михайлова Анна Михайловна — Улаан-Үдын 8 жэлэй 15-дахи hургуулиин багшанар ба техническэ хүдэлмэрилэгшэдhөө.

Һунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд:

Бадашкеева Агнесса Ильинична — барилга - заhабарилгын «Бурятремстройбыт» управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Булдакова Любовь Георгиевна — Арми, авиаци, флотдо туhалдаг hайн дуранай бүлгэмэй (ДОСААФ) Октябрьска районно организациhаа.

Гаськова Надежда Вениаминовна — Арми, авиаци, флотдо туhалдаг hайн дуранай бүлгэмэй (ДОСААФ) Октябрьска районно организациhаа.

Заяшников Василий Матвеевич — Улаан-Үдын тусхай мэргэжэл олгодог училищиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Казаков Виталий Николаевич — барилга-заhабарилгын «Бурятремстройбыт» управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Кокоулина Валентина Тимофеевна — Улаан-Үдэ хотын 30-дахи 8 жэлэй hургуулиин багшанар болон техническэ хүдэлмэрилэгшэдhөө.

Кондусова Серафима Лазаревна — Зүүн Сибириин түмэр замай Тальцы станциин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадhаа.

Хохлов Иван Васильевич — Арми, авиаци, флотдо туhалдаг hайн дуранай бүлгэмэй (ДОСААФ) Октябрьска районно организациhаа.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...-Үдэ, Соведүүдэй байшан ... оной апрелиин 16.

...ряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ХЯАГТЫН РАЙОНОЙ ҺУНГУУЛИИН СЛОБОДСКО 121-дэхи ОКРУГОЙ ҺУНГУУЛИИН ОКРУЖНОЙ КОМИССИИН БҮРИДХЭЛЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

...дай АССР-эй Верховно Сове...ялта тухай Буряадай АССР-эй ... 23-дахи, 24-дэхи, 26-дахи, 57. ...тьянуудта үндэhэлэн, Буряадай ... Верховно Соведэй Президиум ...тогтообо:

...дай АССР-эй Верховно Сове...галта үнгэргэхэ Хяагтын райо...гуулиин Слободско 121-дэхи ...hунгуулиин окружной комиссие ...коллективүүдэй удаадахи түлөө...өө бүридүүлэн баталха:

...улиин окружной комиссиин тү... Русин Яков Андронович — ...ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хү...гшэд болон алба хаагшадhаа.

...улиин окружной комиссиин тү...н орлогшо Рещиков Юрий ...евич — Хяагтын автотранспорт...приятиин хүдэлмэришэд, инже...ническэ хүдэлмэрилэгшэд бо... хаагшадhаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин секретарь Бахтина Татьяна Петровна — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Һунгуулиин окружной комиссиин гэшүүд:

Игумнов Николай Михайлович — Хяагтын автотранспортна предприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Кожевников Юрий Иванович — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Костюченко Татьяна Николаевна — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Новокрещенных Леонид Александрович — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Рещикова Мария Васильевна — Хяагтын автотранспортна предприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Уварова Лидия Владимировна — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно - техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Фёдоров Василий Фёдорович — Хяагтын автотранспортна предприятиин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Цыренова Надежда Дашиевна — Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадhаа.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

...н-Үдэ, Соведүүдэй байшан. ... оной апрелиин 16.

ТАСС — ШЭНЭ ҺОНИН

ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА НЭГЭДЭЛ

БЕРЛИН. (ТАСС-ай тусхай корр.). Германиин Демократическа Республикын ажабайдалда шухала шата болоhон Германиин Социалис Нэгэдэмэл партиин X съезд зургаан үдэрэй турша соо үрэ түгэсөөр хүдэлмэрилhэнэйнгөө hүүлээр апрелиин 16-да эндэ дүүрэбэ. Съезд парти болон арадай бата бэхи нэгэдэлтэй, марксизм-ленинизмын сургал hургаалнуудта, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта СЕПГ-гэй үнэн сэхэ байhые съезд гэршэлэн харуулаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай тоосоото элидхэлые, партиин стратеги болон тактикые, ГДР-тэ хүгжэлтэ түгэс социалис общество байгуулха, КПСС болон Советскэ Союзтай, аха дүү бусад партинууд ба социалис оронуудтай хани барисаагаа, харилсаа холбоогоо саашадаашье бэхижүүлхэ шэглэлыень делегадууд нэгэн hаналтайгаар hайшааба. 1981—1985 онуудта ГДР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа СЕПГ-эй X съездын директивэнүүд баталагдаа. Эдэнэр бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха. Тэрэнэй үрэ дүнгүүд шэнэ табан жэлэй үндэhэ hуурида табигдаха юм.

Түгэсхэлэй заседани дээрэ съезд партиин хүтэлбэрилхы органуудые, Центральна Комитет болон Центральна шалгалтын комиссие hунгаба. Һунгалтын дүнгүүд соносхогдоо. Э. Хонеккер СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретаряар дахинаа hунгагдаба. Э. Хонеккер түгэсхэлэй үгэ хэлэхэдээ, ехэ этигэл найдабари олгоhонойнь түлөө партиин шэнээр hунгагдаhан Центральна Комитедэй үмэнэhөө делегадуудта баяр баясхалан хүргөө.

Бидэнэй урда ехэ зорилгонууд табигдана, гэбэшье тэдэниие амжалтатайгаар дүүргэхэ байhандаа батаар найданабди гэжэ СЕПГ-гэй Генеральна секретарь үргэлжэлүүлээ.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь съездые хаагдаhан дээрэ соносхобо. Зал соо сугларагшад «Интернационал» гүйсэдхөө.

* * *

Апрелиин 16-да, Эрнст Тельманэй түрэhөөр 95 жэлэй ойн үдэр, СЕПГ-гэй X съездэ хабаадаhан КПСС-эй делегацие толгойлогшо КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов немец пролетарнадай вождиин Берлиндэхи мүнхэлэлгын музейдэ орожо, тэрэнэй ажабайдалда, ажал ябуулгада зорюулагдаhан выставкэтэй танилсаhан байха юм.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ЗАРЛАХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум нигэжэ тогтообо:

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын арбадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие 1981 оной майн 28-да Улаан-Үдэ хотодо зарлаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной апрелиин 15.

ГАЗАРАЙ ГҮН ДУНДАХИ БАЯЛИГУУДЫЕ ШЭНЖЭЛХЭ

Албан зургаанууд хоорондын научна соведэй заседани апрелиин 16-да Москвада нээгдэбэ. «Газарай гүн дундахи баялигуудые шэнжэлхэ, ехэ гүнзэгыдэ үрэмдэлгэ хэхэ» гэhэн асуудалые зүбшэн хэлсэнэ.

Арбадахи табан жэлдэ оронойнгоо газар дайдын гүн дундахи баялигуудые шэнжэлхэ талаар эрдэмтэд ехэ хубитаяа оруулhан байна гэжэ соведэй түрүүлэгшэ, СССР-эй геологиин министр Е. А. Козловский хэлэбэ. Шэнэ үндэhэ hуури дээрэ СССР-эй геологическа карта зохёогдоо. Замбуулинай дайдаhаа хэгдэhэн буулгабаринууд, далайн оёорые шэнжэлгын материалнууд эндэ хэрэглэгдэhэн байна.

Газарай гүн дундахи баялигуудые үргэнөөр шэнжэлхэ гээшэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй гол зорилго болоно.

Хараалагдаhан программые болото дээрэнь амжалтатайгаар бэелүүлхын тула Эсэгэ ороной эрдэм наука ба промышленность шухала хэрэгтэй бүхы арга боломжотой гэжэ министр тэмдэглээ. Энэнь ороной газар дайдые геологическа талаарнь шэнжэлхэ, нээгдэhэн минерально-түүхэй эдэй нөөсэ баялигуудые үргэлхэхэ хүдэлмэреэ саашадань хүгжөөхөөр шэглүүлэгдэhэн КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ арга олгохо байна.

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БАТА

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин табадахи тоосоото-hунгалтын конференци үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ болобо. Манай республикын бүхы районуудhаа, мүн ниислэл хотоhоо 135 делегат энэ конференцидэ hунгагдаhан байгаа.

Хүршэ Монгол оронтой, илангаяа Сэлэнгэ, Булган болон Хүбсэгэл аймагуудтай манай республика бата халуун хани харилсаатай гээшэ. Тиимэhээ совет-монгол хани барисаае хүгжөөлгэдэ Буряад орондо ехэ анхарал хандуулагдадаг юм.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадай отделениин правлениин Президиумэй Түрүүлэгшэ, Б. С. Семенов конференци дээрэ тоосоото элидхэл хэбэ.

Элидхэлэй hүүлээр Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Улаан-Үдэ городой отделениин түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Ниитын эрдэмэй институдай директор В. Ц. Найдаков, ЛВРЗ-гэй начальнигай орлогшо Н. А. Астапенко, медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ В. П. Балданова, Холтоhоной уурхайн шахтернуудай бригадир А. И. Москвитин, КПСС-эй Хяагтын райкомой секретарь, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Хяагтын районно отделениин түрүүлэгшэ В. Г. Батомункуев, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, 1-дэхи СМУ-гай бригадир Л. Н. Кузнецова, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Яруунын районно отделениин түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой Ц. Н. Номтоев, МНР-эй «Алтан Гадаhан» орденто инженер-геолог В. В. Казаков, «Улаан-Сэлэнгэ» газетын редактор, Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Сэлэнгын районно отделениин түрүүлэгшэ Г. Ц. Сабжаев гэгшэд үгэ хэлэбэ.

Совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй республиканска отделениин правлениин гэшүүдээр 39 хүн hунгагдаа. Тус отделениин правлениин Президиумэй Түрүүлэгшээр Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. С. Семенов дахинаа hунгагдаба.

БАЯРАЙ СУГЛААН

...ниин промышленна ...нуудай 80-яад ... hэргээгдээ. Ниис... Кампенгсаом порт ...оной барайгар ехээр ...ргуулдаг Баттам... провинцитай холбо...эр замай транспорт дахинаа хүдэлжэ захалба.

Кампучиин Арадай Республикын национальна үдэрэтэ зорюулагдажа, апрелиин 16-да Москвада үнгэргэгдэhэн баярай суглаан дээрэ эдэ бүхы баримтанууд тухай дэлгэрэнгыгээр тэмдэглэгдээ.

Кампучида аха дүү ёhоной үнэн зүрхэнэй туhаламжа үзүүлhэнэйнь түлөө НРК-hаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Миех Самнанг ЕФНСК-гай ЦК-hаа, НРС-hээ нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй правительствада, совет арадта гүнзэгы сэдьхэлhээ баяр баясхалан хүргэбэ.

ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН

ХҮН БҮХЭНЭЙ ХАРЮУСАЛГА ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

— Манай Хойто-Байгалай районой ажалшад — БАМ-ай барилгашад, геологууд, хүдөөгэй малшад, загаһашад, анғуушад КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, нүхэр Л. И. Брежневэй хэһэн партиин Центральна Комитедэй тоосоото элидхэлые тон анхаралтайгаар шудалжа байнхай. Түрэл Коммунис партиин, совет гүрэнэй шэнэ табан жэлдэ хараалһан асари ехэ зорилгонуудые үнэн сэхэ ажалаараа бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүсэл эрмэлзэлтэй байһанаа тэдэнэр эрид шиидэнгеэр мэдүүлнэ, — гэжэ КПСС-эй Хойто-Байгалай райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. И. Крючков** районно партийна организациин эдэбхитэдэй суглаан дээрэ элидхэл хэхэдээ онсо тэмдэглэбэ.

Тус суглаан дээрэ «КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд болон тэрэнэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр районно партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ арбан хоёр хүн хабаадалсажа, саашадаа ажалай эмхидхэлые һайжаруулха, хүн бүриин харюусалга дээшэлүүлхэ, социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр эмхидхэхэ, түрүү онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридэ шадамараар нэбтэрүүлхэ гэһэн һанамжа, дурадхалнуудые оруулһан байха юм.

Хойто-Байгалай районой ажалшад, БАМ-ай барилгашад арбадахи табан жэлэй даабари амжалтатайгаар дүүргэжэ, партиин XXV съездын хараалһан түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаһан юм. Хойто-Байгалда олон миллион түхэригэй барилга хэгдэжэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар ехэ ажал ябуулга хэгдэв. Тариалан, сабшалан үргэдхэгдэнэ, уһалагдана, минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдана. Урдань гектар газарһаа 30—40 центнер хартаабхын абтадаг һаа, 1980 ондо дунда зэргээр 70 центнер хуряагдаба. Хойто-Байгалай овощ ургуулагшад үнгэрһэн жэлдэ хамта 9203 центнер хартаабха гүрэндэ худалдаба. Гектар бүриһөө 73 центнер үгэрсэ абтаа. Эдэ тоо, баримтануудые хараад, сасуулаад үзэхэдэ, Хойто-Байгалда овощ, хартаабха ехээр ургуулха арга боломжын бии байһаниинь эли тодо болоно.

Үхэр мал олошоруулагдажа, ашаг шэмэнь дээшэлүүлэгдэнэ. Малаа тобир тарганаар харууһалхын, һү, мяха гүрэндөө ехээр тушаахын тула бүдүүн болон шэмэтэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэхэ, силос ехээр дараха бологдоно. Үнгэрһэн жэлэй зун 7900 центнер силос дарагдаа, 20 мянган центнер бүдүүн тэжээл бэлэдхэгдээ. Үбэлэй сагта үхэр мал тэжээлээр дуталдаагүй. Энээнһээ боложо, байгша оной нэгэдэхи кварталда һү, мяха гүрэндэ тушааха даабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, һүн 12 процент, мяхан 26 процент ехээр тушаагдаһан байха юм.

Арбадахи табан жэлэй туршада хүдөөдэ 3 миллион түхэригэй барилга хэгдээ. Оньһожоруулагдамал фермэнүүд, тугалай байранууд, гараж, байрын гэрнүүд олоор баригдаа.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ талаар үшөөл ехэ юумэн хэгдэхээр хараалагдана. Хойто-Байгалай хүдөөгэй ажалшадай, мэргэжэлтэдэй урда тон ехэшье, харюусалгатайшье зорилго табигдана. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, булта ажалшад сабшалан, тариалангаа улам үргэдхэхын, үтэгжүүлхын, орооһо тарёа, овощ ехээр абахын түлөө тэмсэхэ болоно.

Барилгын эмхинүүд, промышленна предприятинууд хамһабариин ажахынуудтай болохо ёһотой. Партиин XXVI съезд энэ асуудалда онсо анхарал хандуулжа, тодорхой зорилго табиһан байна. Буряадай участогай олохон коллективүүд хамһабариин ажахытай болонхой. Барилга-хабсаралгын 607-дохи, 572-дохи, 575-дахи поездуудай, тоннельнэ 19-дэхи отрядай оньһожоруулагдамал 161-дэхи, 138-дахи колоннонуудай коллективүүд хамһабариин ажахытай юм. Эдэнэр гахай шахан тарғалуулна, үгэрсэ, помидор, һонгино ургуулжа, хүдэлмэришэдэйнгөө эрилтые хангана. Бэшэшье коллективүүд хамһабариин ажахы эмхидхэхэ ёһотой болоно. Тиигэбэл БАМ-ай барилгашад эдеэ хоолой зүйлөөр дутамаггүйгөөр хангагдаха бшуу. Партийна, профсоюзай, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энэ тон харюусалгатай асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха болоно.

БАМ-ай барилгашад арбадахи табан жэлдэ ехэ хэмжээнэй ажал хэжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргээ бэлэй. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ Буряадай участогай барилгашад асари ехэ хүдэлмэри хэжэ — Байгалай, Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын, Кодарай тоннельнүүдэй барилга дүүргэгдэхэ ёһотой. Энэ тоннельнүүдэй барилга үсөөн хүнтэйгөөр, богони болзорой туршада дүүргэгдэхээр хараалагдана. Витим мүрэнэй эрье хүрэтэр түмэр харгы барихын тула хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл, оролдолго шадабари хэрэгтэй болоно. Энэ хараа зорилгонуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэнь партиин Хойто-Байгалай райком ехэ туһа хүргэхэ, хамаг асуудалнуудые хамтын хүсөөр шиидхэлсэжэ, ажалша коллективүүдэй марюусалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулха байха, — гэжэ нүхэр Крючков элидхэл соогоо онсо тэмдэглэбэ.

— «Нижнеангарсктрансстрой» трестын коллектив Буряадай участогай эгээл томо коллективүүдэй нэгэниинь мүн болоно. Хүдэлмэришэднай хаба шадалаа гамнангүйгөөр барилга хэжэ, арбадахи табан жэлэй даабари дүрбэн жэл 7 һарын туршада дүүргээ һэн. Трестымнай коллектив посёлогуудые бодхоолсоно, шулуу бутаргажа, тоннельнүүдэй барилгада эльгээнэ, түмэр харгын рельс табина. БАМ-ай барилгын эхилһэн үдэрһөө хойшо 290 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалгада тушаагдаа. Столово, магазинууд, соёлой байшангууд олоор баригдаа, баригданашье. 150 километр түмэр харгы табигдаад байна. Шэнэ табан жэлдэ Витим хүрэтэр түмэр харгы барихабди, түмэр замай станцинуудые, вокзалнуудые, локомотивна, вагонно депонуудай корпусуудые, байрын гэрнүүдые бодхохобди. Эдэ бүхы объектнүүдые хараалагдаһан болзортонь ашаглалгада тушаахын тула хүн бүхэн оролдохол зэргэтэй. Трестымнай хүдэлмэришэд шэнэ табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө тон эдэбхитэйгээр ажаллажа, партиин XXVI съездын табиһан ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулалсахаар эрид шиидэнхэй, — гэжэ «Нижнеангарсктрансстрой» трестые эрхилэгшэ **Ф. В. Ходаковский** хэлэбэ.

— Би партиин XXVI съездын хүдэлмэридэ хабаадалсаха үедөө съездын делегадуудтай, ороной суута барилгашадтай уулзажа, ажал хэрэг тухай һанамжаяа хубаалдаа хүм. Бригадна подрядаар эдэнэр бултадаа барилга хэжэ, үндэр бүтээсэ туйлададаг, барилгын материал арьбалдаг байна. Буряадай участогай барилгашад шэнэ табан жэлдэ шэнэ арга хэрэглэжэ, барилга түргэнөөр, эрхим шанартайгаар хэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулха ёһотой, — гэжэ партиин XXVI съездын делегат, барилга-хабсаралгын 608-дахи поездын бригадир **В. И. Аксёнов** мэдүүлбэ.

Бригадна подряд хэрэглэжэ, бүхы объектнүүдые хараалагдаһан болзортонь эрхим шанартайгаар ашаглалгада тушааха гэһэн асуудал тушаа тоннельнэ 19-дэхи отрядай бригадир **В. Ф. Ясинский**, «БАМтоннельстрой» управлениин парткомой секретарь **А. П. Кичаев** гэгшэд тоггожо, һанамжа дурадхалнуудые оруулаа.

Түмэр харгыгаар барилгада хэрэгтэй ашаан, оньһон техникэ зөөгдэжэ захалба. Мүнөө Нижнеангарск-1, Нижнеангарск-2, Кичерэ станцинуудта ашаан асарагдана. Барилгын эмхинүүдэй коллективүүд вагонуудһаа ашаа нобшо удаанаар буулгажа, вагонуудые миин байлгана. Энэ шухала асуудал хамтын лэ хүсөөр усадхаха ёһотойбди. Түмэр замшад, барилгашад саашадаа тон эбтэйгээр, нэгэ һанал бодолтойгоор ажаллажа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула хамтаран тэмсэхэ ёһотой, — гэжэ Байгал-Амарай түмэр замай Северобайкальскын отделениин ахамад инженер **Ч. Б. Цыренов** мэдүүлбэ.

Хойто-Байгалай ажалшадай, БАМ-ай барилгашадай эрилтые түгэс һайнаар хангаха, эдеэ хоолой, хубсаһа хунарай зүйлнүүдые элбэгээр наймаалха, ажалшадай байдал һуудалые һайжаруулха асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулха, партиин XXVI съездын хараалһан асари ехэ зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа зорюулха ёһотойбди, — гэжэ арадай депутадуудай Северобайкальскын горсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **В. А. Бодров**, Чильчигирэй сельскэ Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **К. И. Тымаулева** гэгшэд тэмдэглэбэ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Хойто-Байгалай геологобэдэрэлгын экспедициин начальник **З. А. Норекян**, «ЗапБАМстроймеханизация» трестые эрхилэгшын орлогшо **В. П. Майданов**, ВЛКСМ-эй Хойто-Байгалай райкомой нэгэдэхи секретарь **В. А. Полютов** гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, районой ажалшад, БАМ-ай барилгашад арга боломжонуудаа ажал хэрэгтээ сүм зорюулжа, партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлэлсэхэ байха гэжэ мэдүүлбэ.

Хойто-Байгалай районой партийна эдэбхитэдэй суглаанда КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ, тодо һонор заабаринуудые үгөө. Районой партийна эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа дэлгэрэнгы тогтоол баталан абаа.

К. ЖАМЬЯНОВ,
БАМ-дахи тусхай корр.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

МАЛАА ТЭЖЭЭЛЭЭР ХАНГАХА АРГАТАЙБДИ

«1981—1985 онуудта, мүн 1990 он хүрэтэрхи үедэ СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд» КПСС-эй XXVI съезд дээрэ баталагдан абтаба. Партиин энэ шухала хараа зорилгонууд манай ороной арадай ажахын бүхы һалбаринуудые саашадань хүгжөөхэ асари ехэ программа болоод үгэнэ. Промышленна комплексые хүгжөөхэ, хүдөө ажахын продуктнүүдые, илангаяа мал ажалай продуктнүүдые ехээр үйлэдбэрилхэ ба шанарыень һайжаруулха хэрэг онсо шухала гэжэ тэрээн дотор тоологдобо.

Адууһа малаа олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын, һү, мяха, нооһо, үндэгэ ехээр абахын тула тэжээл үйлэдбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха шухала гэжэ тон зүб гээшэ.

«Тэжээл үйлэдбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха, ниитын мал ажалые, тэрэшэлэн эрхэтэдэй хубидаа баридаг малые ба шубуудые тэжээлээр хангаха гээшэ хойшолуулашагүй зорилго мүн. Колхоз болон совхозуудта тэжээл үйлэдбэрилгые тусхай шэглэлтэй һалбариин шэнжэтэй болгохо. Өөһэдынгөө тэжээлээр ажахынуудай хангагдадаг болохо хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха» гээд гол шэглэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Энэ манай совхоздо сэхэ хабаатай байна.

Мүнөө үедэ совхозоймнай үйлэдбэриин бүхы участогуудта хүдэлмэришэдэй суглаанууд болоно, тэндэ малшад, механизаторнууд, бүхы ажалшад съездын материалнуудтай танилсажа, гүнзэгыгөөр шудалжа, тэрэниие бэелүүлхэ тухай хөөрэлдэжэ байна. Тэдэнэр бии байгаа дутагдалнуудаа усадхажа, арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, ажалаа улам һайжаруулха үнэтэ дурадхалнуудые оруулна.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада сагай уларилай муу дээрэһээ манай ниишэ нилээд хүшэрхэн байдал тохёолдоо. Илангаяа адууһа малнай үбһэ тэжээлээр дуталдаһан байна. Ингэжэ манай совхозой дирекци, партком һүүлэй хоёр жэлэй туршада ниитынгээ адууһа малые тэжээлээр хангаха талаар горитой хүдэлмэри ябуулжа эхилбэ. Хүршэ Хэжэнгын районой ажахынуудай жэшээгээр нёдондо манай совхоздо тэжээл үйлэдбэрилхэ тусхай цех байгуулха гэжэ шиидхэгдээ һэн. Энэ цехые ажахын ахамад мелиоратор П. К. Носырев толгойлһон байна. Манай лугомелиоративна отряд тэжээл үйлэдбэрилдэг бригада болгогдон хуб[…]агдаа. Минии даадаг бри[…]ада тусхай техникэ, тракторнууд олон үгтөө. Нуга сабшалангһаа гадуур 1035 гектар тариалан бидэндэ даалгагдаа. Тэрэнэй гурбанай нэгэ хубинь уһалагдадаг юм.

Тэжээлэй ургамалнуудые тариха, ургасыень дээшэлүүлхэ агротехникэ эгээн түрүүлэн зохёогоо һэмди.

Манай бригадын бүридэлдэ В. П. Ситниковэй даадаг звено оролсодог. Тэдэнэртэ Байсын-Эбэрэй уһалууриин системэһээ ундалуулагдадаг 760 гектар хахалагдадаг газар даалгагданхай.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бригадымнай хүсөөр һү һаалиин фермэнүүдтэ 6666 тонно силос дарагдаа һэн. Буламай отделениин Таляан гэжэ газарта илангаяа һайн ургаса хуряагдаһан байна. Байсын-Эбэрэй сабшалан дээрэһээ 13200 центнер үбһэ хуряагаабди, 1054 тонно сенаж дараабди. Энэмнай урда жэлэйхиһээ нилээд ехэ болоно.

Ажалаа шэнэ гуримаар эмхидхэдэг болоһоной ашэ үрэнь түрүүшын жэлһээ харагдаа гэжэ тэмдэглэхээр. Тиигэбэшье энээгээр тэжээл үйлэдбэрилгын бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ шадаагүйбди. Юуб гэхэдэ, манай нютагта һайнаар ургаха, шэмэ ехэтэй, белок элбэгтэй тэжээлэй ургамалнууд үшөөл һууряа олоогүй байна. Илангаяа обёос, ешмээн, хара тараан, горох, рапс гэхэ мэтэ үшөөл бага таригдана, ургасань һанаһанда хүрэнэгүй. Саашадаа энэ талаар бүхы хэмжээнүүд абтаха байна.

Тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ гэжэ оролдохынгоо хажуугаар тэрэнэйнгээ шанарые, белогоор хэр элбэг байһые харалсаха болонобди. Манай эндэ горох-обёосой холисо һайн тэжээл гэжэ тоологдодог байна. Зүгөөр кукуруза һайнаар ургадаггүй, эртын хюрууда сохюулжа хүлдэшэдэг байна.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада манай ажахы рапс ногоо таридаг, мүн тэрээнһээ үрэһэ абадаг болонхой. Энэ ургамал манай нютагта баян ургаса үгэхэ гэжэ шэнжэлэгдээ. Харин тиимэ һайн ургаса абажа шадаагүйбди. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэл манай бригада рапс ногоое туршаха, шэнжэлхэ зорилготойгоор ондо ондоо хүрьһэтэй гурбан полидо тарёа һэн. Эндэһээ ямар тобшолол хэгдээб гэхэдэ, рапс ногоон хүнгэн, үрэжэл багатай хүрьһэндэ муугаар ургадаг гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. Тэрэшэлэн энэ ургамалай үрэһыень гүйхэнөөр, 2—4 сантиметр гүнзэгыдэ тарихада зохид гэжэ мэдэгдээ. Мүн тэрэ калийна үтэгжүүлгэдэ дуратай гэжэ ойлгогдоо. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, энэ жэлдэ тэрэниие уһалагдадаг тариалан дээрээ тарёад, ургасыень хоёр удаа сабшажа абаха һанаатайбди. Тиихын тула рапсые апрелиин һүүл багаар тарёад, июлиин хуушаар хуряахада болохо байна. Тэрэнэй һүүлээр намартаа хоёрдохёо сабшажа абаха байнабди.

Саашадаа сабшалангай ургасыень дээшэлүүлхэ, илангаяа Байсын-Эбэрэй ба Шугын-Эбэрэй уһалагдадаг газарһаа баян ургаса абаха хэмжээнүүд хараалагданхай. Тэндэ олон жэлэй ногооной үрэһэ ехээр тариха, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые хүсэд хүрэхөөр гаргаха, зунаа газараа хоёр-гурба дахин уһалха болонобди. Ингэжэ ажаллабал, үбһэ ногооной үндэр ургаса абажа шадаха гээшэбди. Теэд манда минеральна үтэгжүүлгэнүүд ходоодоо дуталдадаг. Мүн газарайнгаа хүрьһэнэй ямар бодосуудаар хомор байһыень мэдэхэ ушартайбди.

Мүнөө дээрээ Байсын-Эбэрэй сабшалангай гектар бүриһөө 25 центнерһээ дээшэ үбһэ абанагүйбди. Энэмнай бага ааб даа. Хэрбээ олон жэлэй ногооной үрэһэ тарибал, ургасань нилээд дээшэлхэ гэжэ һанагдана.

Нуга сабшалан һайжаруулха талаар саашадаа нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Эгээн түрүүн, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, олон янзын хүдэлмэриие нэгэ доро хэдэг болохо шухала.

Совхознай һүүлэй жэлнүү[…] тэ сабшалангай үрэжэл д[…] шэлүүлхэ талаар ехэ хүдэ[…] ри ябуулжа байна. 4,6 ки[…] метр утатай ханаб т[…] дажа, 240 гектар сабша[…] уһалха аргатай болооб[…] Гурбан хаалта, боолто т[…] рэгдэжэ, урдань уһалгад[…] гүй 90 гектар газар уһа[…] лагдадаг болоо.

Нёдондо намар тар[…] болон сабшалан дээрэ[…] тонно нэг шэбхэ, 500 т[…] та минеральна үтэгжү[…] тараагдаа һэмди. Мүнөө хаб[…] таа тэжээлэй ургамал т[…] 350 гектар газар Намар[…] халагдаа. 11,5 километр у[…] тай посход заһабарилаг[…] Мүн тэжээлэй ургамал[…] таригдаха 150 гектар газа[…] үбэлдөө саһан тогдоогдоо. [...] мар оройшог, хүйтэн бо[…] хын урда тээ 250 гектар са[…] шалангаа уһалаа һэмди. [...] жэлдэ Хабарзаан гэжэ газ[…] та үшөө 117 гектар сабша[…] түрүүшынхээ уһалхаар хар[…] лаа һэмди. Теэд эндэ тод[…] дожо байһан уһалуриин за[…] та, һубаг ханааб проект[…] ёһоор хэгдэжэ үшөө дүүр[…] дэзгүй, олон дутагдалтай ба[…] на.

Үдэ голой үһые һай[…] хэрэглэжэ, сабшалан, тар[…] лан уһалхын тула нилээд [...] барилга хэхэ хэрэгтэй. [...] шье, бидэ энээниие өөһэд[…] гөө хүсөөр бүтээжэ бари[…] гүй байнабди. Тэндэ уһа [...] ехэ хаалта бариха, нижэ[…] нэ түхеэрэлгэтэй һубаг, [...] буудые татаха шухала бо[…] но. Тиимэһээ энээнэй му[…] зөөри һомолхо, проект[…] сметнэ документаци таб[…] хэрэгтэй. Энэ асуудалые ш[…] хэхэ тушаа районой дээ[…] зургаанууд, «Овцепром» [...] гэдэлэй манда туһаламжа [...] гөө һаань, үшөө 500 ге[…] уһалагдадаг газартай бол[…] байнабди.

Газарай хүрьһэнэй үр[…] һайжаруулха, хүрьһэ хам[…] ха, шииг нойтыень һайн[…] бариха гээшэ манай эндэ [...] жэлэй ургамалнуудай үр[…] дээшэлүүлхэ гол үндэһ[…] ри болоно. Мүнөө бидэ [...] жэлэй ургамалнуудые [...] тэн багаар ородог хүрэ[…] роодо хараадуулжа, [...] хоёрдохи хехэдтэ тар[…] гээшэбди. Тиихэдээ тари[…] гаа агротехникэдэ, газар[…] дүүрилгэдэ ёһотой ан[…] хандуулдаггүй, муу [...] тай үрэһэ хэрэглэдэг [...] рэзэмнайл ургасань [...] байдаг. Тиимэһээ газ[…] үтэгжүүлхэ, зүбөөр элдү[…] хэ, тариха, ургасын хой[…] харууһалха, агротехник[…] хы заабариие сахиха ёһ[…] бди.

Ажахынгаа адууһа малы[…] сэд хүрэхэ үбһэ тэжэ[…] хангахын тула бүхы хэр[…] дээзгүй арга боломжо, [...] нүүдээ элирүүлжэ, [...] тариалан, сабшалангай ү[…] эрид дээшэлүүлхэ, Комм[…] партиингаа XXVI съездын [...] раалһан зорилгонуудые [...] жалтатайгаар бэелүүлхэ [...] тэ бодото хубитаяа ору[…] байнабди.

Мүнөө үедэ бригадад[…] 16 хүн ажаллана. Манд[…] трактор, 9 булүүр станц[…] лосэй 14 комбайн бол[…] сад техникэ даалгагданха[…] бүхы техникэеэ үбэлдө[…] наар заһабарилжа, бэлэ[…] гоод, хүдэлгэжэ захала[…]

Тээмэндэ февралиин [...] доор Байсын-Эбэртэ б[…] хоёр станци тодхожо, [...] хи сабшалан дээрэ тоше[…] ляаха эхилээ һэмди. Бу[…] газар уһалха томо хаалт[…] рижа дүүргэхэ дүтэлһөө[…]

КПСС-эй XXVI съездын [...] териалнуудтай танилсаж[…] рэниие шудалжа, манай [...] гадын гэшүүд эдэ үдэ[…] тэ урма баяртайгаар ху[…] энэ жэлдэ үбһэ ногооно[…] жэлэй ургамалнуудай [...] ургаса абажа, совхоз[…] адууһа малые һайн [...] тай, элбэг ехэ тэжээлээ[…] гаха гэжэ бүхы хүсөөрөө [...] доно.

Е. РИНЧИНДОРЖ[…]
Ажалай Улаан Тугай орд[…] Хоринин районой А[…] совхозой тэжээл үйл[…] рилхэ бригадын бриг[…]

Коммунистнуудай нэгэдэмэл суглаан

Республикын Министрнүүдэй Соведэй аппарадай, Хүдөө ажахын, Мелиорациин ба уһанай ажахын министерствэнүүдэй, Госкомсельхозтехникын республиканска нэгэдэлэй болон хүдөө ажахын бусад албан зургаануудай коммунистнуудай нэгэдэмэл партийна суглаан боложо үнгэрөө.

Энэ суглаанда хабаадагшад КПСС-эй XXVI съездын дүнгүүд, тэрэнэй шиидхэбэринүүдһээ үндэһэлэн партийна организацинуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Тус асуудалаар КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** элидхэл хэбэ.

Суглаан дээрэ республикын Мелиорациин ба уһанай ажахын Министерствын партбюрогой секретарь **Н. Ц. Бадмаев**, хүдөө ажахын министр **В. У. Дарханов**, «Бурятмежколхозлес» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ **Г. Н. Бородин**, Госкомсельхозтехникын нэгэдэлэй управлениин начальник **Б. М. Бардамов**, Госплемобъединениин начальник **Ф. М. Кеуров**, «Бурятсортсемпром» нэгэдэлэй ахамад агроном **Л. М. Шехина**, «Овцепром» нэгэдэлэй начальник **К. А. Урмакшинов** гэгшэд үгэ хэлээ.

Нэгэдэмэл партийна суглаан министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүдэлмэриин онол шадабариие нарижуулха, хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ тэдэнэй дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлхэ зорилгонуудые хараалһан тогтоол баталан абаа.

Хабаровскын хэблэл агуу барилгын эхилһэн сагһаа хойшо тэрэнэй барилгашад тухай номуудые хэблэн гаргажа эхилээ һэн.

БАМ-ай зоные хүгжөөхэ тухай номуудые гаргаха шэнэ зорилгонуудые хараалһан юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хэблэлэй хүдэлмэрилэгшэд БАМ тухай номуудай зурагуудые зүбшэн хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МЭРГЭЖЭЛТЫН ЗҮБШЭЛ

ХҮРЬҺЫЕНЬ НЯГТАРУУЛХА

Сэбдэг хүйтэн уларилтай Байгалай үмэнэхи нютагуудта хабарынь богонишье һаа, һүниндөө нилээд хүйтэн хонодог. Тиимэһээ ургамалнуудые тарихада, түрүүшээр газарһаа бултайһан үнжэгэн жаахан дэльбэ эшэнинь һүниндөө хюрууда сохюулжа, хосордог байха юм. Илангаяа дороһоо гэдэдэггүй, хүрэнгэ хүрьһэтэй Яруунын холбоо нууртай нютагта орооһото болон тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса хуряаханъ хүшэр юм. Эндэ тариалангайнь үрэжэлтэ хүрьһэниинь дээрэһээ хабартаа оройтожо гэдэдэг. Ингэжэ эндэ тарилга хабар оройшог эхилжэ, ургамалнуудай ургаха, эдеэшэхэ сагынь богони болоно.

Бидэ үнгэрһэн табан жэлдэ Яруунын районой зүүн талын ажахынуудта тусхай туршалга хэһэн байнабди. Тиихэдээ эндэ тарилга хэһэнэй удаа хүрьһыень элдэб түхэлэй катогуудаар нягтаруулан дараһан гээшэбди. Бидэ хэрэглэгдэхэ каток бүхэнэйнгөө түхэлөөр 210—230 дүрбэлжэн метр хэмжээтэй туршалгын хэдэн участогуудые байгуулаабди. Туршалгаяа дүрбэ дахин лабтажа үзэдэг һэмди. Газараа ПН-4—35-А түхэлэй плугаар 20—22 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалдаг, нэгэ доро борнойлдог байгаабди. «Таммк» сортын ешмээн СЗП-3,6 түхэлэй прессгүй сеялкээр тарихадаа, гектарай 220 килограмм үрэһэ гаргашалжа, хүрэнгээ 5—6 сантиметр гүнзэгыдэ тарёабди. Туршалга хэһэн участогуудай хүрьһэн шабарлиг, 7,8 процент үрэжэлтэ хубитай байһан юм.

Бидэ туршалга хэхэдээ, хүрьһэнэйнь температурын хубилалтые, мүн ургамалай ургахыень адаглан хаража, тусгаар тэмдэглэл хэдэг һэмди.

Май һарын хахадта үдэрэй тэнгээр үрэһэнэй булагдаһан 5—7 сантиметр гүнзэгыдэ хүрьһэнэй температура 10 градус хүрэтэр дулаасанги байдаг бэлэй. Харин һүниндөө температурань 3—5 градус хүрэтэрөө, заримдаа нуль градус болотороо доошолдог байба. Сүүдхын эгээл хүйтэн һүниин сагта 20 сантиметр гүнзэгыдэ хүрьһэнэй 10 градус хүрэтэр дулаасаха ушар июнь һарын хоёрдохи арбан хоногто үзэгдөө һэн.

Тиихэдэ эндэ тарилгын һүүлээр катогоор нягтаруулагдаһан хүрьһэнэй температура нягтаруулагдаагүй хүрьһэнэйхидэ орходоо, 2—3 градус дээгүүр дулаан байба. Иимэ хубилалта июль—август һара болотор үргэлжэлөөд, сентябрь һараһаа нягтаруулагдаһан хүрьһэн муугаар дулаасана. Ингээд ерэхэдээ зунай үедэ 7—12 үдэрэй туршада нягтаруулагдаһан хүрьһэнэй температура бусадһаа дулаан байдаг байна гэжэ элирүүлэгдээ.

Хабартаа эртэ гү, али оройтон хахалагдаһан полидо тарилга хэхэдэ үрэһэн дулаасанги хүрьһэндэ булагдана гээшэ. Тиихэдэ эртын гү, али оройн намарай паар дээрэ ешмээн тарихада ехэ хубилалта үгы юм. Хабартаа хахалагдаһанда орходоо намарай паарай температура 2—3 градус дээшээ дулаасанги байдаг.

Хабартаа эртүүр гү, али оройтон хахалагдаһан полидо ешмээн тарихада, хүрьһэнэйнь шииг нойтоной ямар байдагынь шэнжэлэгдээ һэн. Тиихэдээ уһа зөөлэгдэдэг хүндэ катогоор нягтаруулагдаһан хүрьһэнэй шииг нойтониинь нягтаруулагдаагүй участогто орходоо ехэ байба. Август һарада, ургамалай ургажа хүсөөд байхада, хүрьһэнэй шииг нойтон адлирхуу болодог байха юм. Тиихэдэ хабар эртүүр, мүн орой хахалагдаһан газарай шииг нойтониинь ехэ илгаагүй байгаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

Оройтон хахалагдаһан полидо тарёа тарихада, түргэнөөр, нэгэ жэгдээр ургажа, хабарай, зунай эртын хюрууда хүлдэдэггүй байха юм.

Намартаа эртүүр хахалагдаһан паар оройтон элдүүрилэгдэһэндэ орходоо, шииг нойтоор 2—3 процент ехэ байна. Ушарынь хадаа хүрьһэниинь дээгүүрээ жэгдэшэг, нягтарһан, намар, үбэлэй сагта багаар үлеэлгэжэ, шииг нойтониинь тарилгын эхилтэр һайнаар баригдана. Хабартаа тарилгын һүүлээр хүрьһыень нягтаруулан дарахада ехэ туһатай байдагынь элирүүлэгдээ.

Хабартаа эртүүр хахалһан участогай хүрьһэнэй шииг нойтые намарай эртын паартай зэргэсүүлхэдэ, хабарайхинь булюу байдаг байба. Тиихэдэ таригдаһан ургамалай ургаха үедэ туршалга хэһэн бүхы участогуудаймнай хүрьһэнэй шииг нойтониинь 5 сантиметр гүнзэгыдэ тон бага байгаа. Илангаяа хабартаа эртүүр хахалагдаһан газарай хүрьһэн оройтон элдүүрилэгдэһэндэ орходоо хуурайшаг байдагынь тодоруулагдаа. Мүн элдэб болзорто хахалагдаһан намарай паарай шииг нойтон хоорондоо бэһал адли бэшэ байба. Заримдаа шииг нойтонойнь эрид доошолхошье ушар үзэгдэнэ.

Тарилгынгаа газарта азотно-фосфорно үтэгжүүлгэ бүхы нормын ёһоор оруулаад, хүрьһыень дээгүүрнь нягтаруулхада нилээд аша үрэтэй юм. Тодорхойлбол, ургасань гектарай 2,1—2,6 центнерээр дээшэлнэ. Үтэгжүүлэнгүй тарихада, хүрьһэнэйнь нягтаруулһанһаа ургасань эрид нэмэнэгүй. Тиимэһээ нормоорнь үтэгжүүлхэдэ аша үрэтэй гээшэ. Туршалга хэхэ үедэмнай хабар оройшог хахалагдаһан полидо ешмээн тарихада, ургасань гектарай 0,8—2,7 центнерээр дээшээ байба.

Тарилгын һүүлээр хүрьһыень нягтаруулан дарахада, ургамал жэгдээр, түргэнөөр ургажа, һайнаар эдеэшэнэ. Энэ хадаа гол түлэб хүрьһэнэй хахалагдаха хубиин хүсэдөөр дулаасаһанһаа, нягтарһанһаа сэхэ дулдыдана гэжэ тэмдэглэлтэй.

Хүрьһыень хүндэ балластгүй шүдэтэй катогоор даража нягтаруулхада биратай дүн туйлагдахагүй. Хэрбээ ашаг үрыень дээшэлүүлхын тула шүдэтэй катогтоо хүндэ балласт шадаал һаа ехээр ашаха хэрэгтэй. Ингээд ерэхэдээ Яруунын районой дороһоо гэдэдэггүй хүрьһэтэй газарта ургамалнуудые тарижа, тогтууритай баян ургаса ургуулха гэбэл, үрэһээ хүрьһэндэ тариһанай удаа заабол хүндэ катогоор нягтаруулан дараха эрилтэ табигдана.

В. ДУГАРОВ,
хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЬАА

СССР-эй ОЙ МОДОНОЙ, ЦЕЛЛЮЛОЗНО-СААРЬАНАЙ БОЛОН МОДО БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН НЭГЭДЭЛНҮҮДЭЙ, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арбадахи табан жэлэй даабаринууд болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ «АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» ГЭҺЭН МЕДАЛЯАР

Аксенов Владимир Ильичые — «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга хабсаралгын управлениин автомобилиин жолоошон.

Бабкина Дарья Дорофеевнае — Хандагатайн леспромхозой гэшүүһэ шулагша, Загарайн район.

Байдыш Петр Ивановичые — Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэн, Загарайн район.

Богодухов Юрий Афанасьевичые — Хүртэйн леспромхозой автомобилиин жолоошон, Хэжэнгын район.

Будожапов Батор Дашинимаевичые — Баргажанай леспромхозой хүдэлмэришэн.

Бурдуковский Валерий Григорьевичые — Шулуутайн леспромхозой автомобилиин жолоошон, Загарайн район.

Буркова Любовь Михайловнае — Байгалай ОРС-ын эдеэ шанагша, Прибайкалиин район.

Бурцева Нина Александровнае — Элхиин авто-заһабарилгын заводой токарь, Загарайн район.

Бычковский Анатолий Ильичые — Байгалай модоной баазын кранай машинист, Кабанскын район.

Гаврилюк Галина Фёдоровнае — Шэнэ Элхиин ОРС-ын кондитер, Загарайн район.

Дашиев Дондок Сандуевичые — Гусиноозёрскын леспромхозой модо ябталан табигша, Сэлэнгын район.

Епифанцев Семён Павловичые — Баргажанай заһабарилгын-механическа мастерскойн слесарь.

Ермолаева Надежда Михайловнае — Хурамхаанай ОРС-ын ахалагша наймаалагша.

Ковалева Пелагея Сергеевнае — Хандагатайн леспромхозой гэшүүһэ шулагша, Загарайн район.

Кондрашкин Николай Алексеевичые — Сэлэнгын модоной баазын хүдэлмэришэн, Прибайкалиин район.

Коркина Татьяна Екимовнае — Хандагатайн леспромхозой мастер, Загарайн район.

Корякин Илья Степановичые — Муяын леспромхозой автомобилиин жолоошон, Баунтын район.

Куприянов Александр Илларионовичые — Итанцын леспромхозой ашаа тээдэг машинын жолоошон, Прибайкалиин район.

Ларионова Марчелла Георгиевнае — Хурамхаанай леспромхозой гэшүүһэ шулагша.

Максимова Нина Ивановнае — Байгалай модоной баазын станогшон, Кабанскын район.

Маньков Александр Викторовичые — Клюевскэ туршалгын леспромхозой автомобилиин жолоошон, Кабанскын район.

Мартынов Иосиф Аникановичые — заһабарилга-барилгын управлениин автомобилиин жолоошон, Улаан-Үдэ город.

Михалева Августа Архиповнае — Баргажанай леспромхозой гэшүүһэ шулагша.

Морозов Николай Кузьмичые — мебельно-модо болбосоруулгын комбинад[…] ратор, Улаан-Үдэ горо[…]

Никитин Леонид Н[…]вичые — Шулуутай[…] промхозой автомобили[…] лоошон, Загарайн ра[…]

Никитина Татьяна [...] ловнае — Улаан-Үды[…] лесхозой хүдэлмэриш[…]

Няголов Геннадий Т[…]вичые — Улаан-Үды[…]дай депутадуудай гор[…] Соведэй гүйсэдкомой[…]гые даагша.

Павлов Василий А[…]евичые — Онохойн [...] промышленна комб[…] хүдэлмэришэдэй бр[…] Загарайн район.

Попов Дмитрий Ге[…]вичые — Сэлэнгын [...] баазын хүдэлмэриш[…] байкалиин район.

Савченко Марат П[…]чые — Онохойн [...] промышленна комб[…] участогай начальни[…] райн район.

Соколов Сергей Ф[…]вичые — Шулуутай[…] промхозой тракторис[…] райн район.

Сыренов Борис Ш[…]вичые — мебельно-мо[…] босоруулгын комбина[…] дошо уран дархан, [...] Үдэ город.

Филиппов Илья П[…]чые — Сэлэнгын [...] баазын хүдэлмэриш[…] байкалиин район.

Черкасова Елена [...]нае — Хоринин ле[…]зой мастер, Яруун[…]

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь апрелиин 16, 17-ной номернуудта).

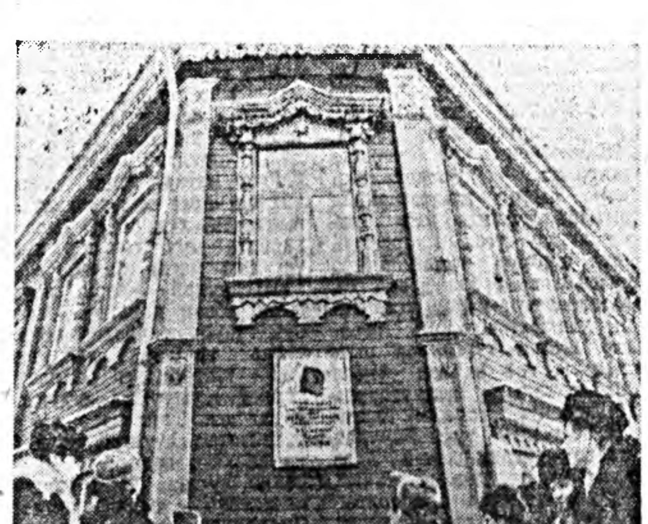
В. И. Ленинэй 111 жэлэй ойе угтуулан

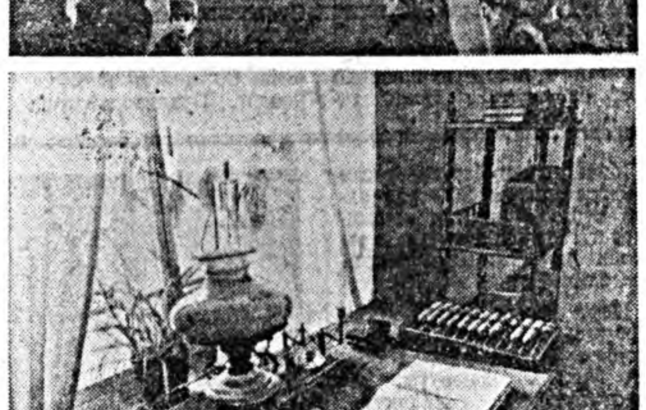
Самарска губерниндэ ажаһуйһан жэлнүүдни (1889 оной [illegible] 1893 оной август [illegible]) революционно ажал ябуулгынгаа эхин байгаа гэжэ Владимир Ильич Ленин тоолоод һэн. Партиин Х съездэй делегадай анкетэдэ революционно хүдэлөөндэ хабаадаһан тухай асуудалда тэрэ иигэжэ харюусаһан байна: «1892—1893. Самара, социал-демократическа нюуса түгэргүүдэ».

Самарада ажаһууха үедэнь революционно вождын марксистска үзэл бодол бүрилдэжэ байгаа. Тэрэ Самарада түрүүшын марксистска кружок эмхидхэн байгуулһан, түрүүшын теоретическэ зохёолнуудаа бэшэһэн юм. Эндэ тэрэ түрүүшынхээ хүдэлмэришэдэй [illegible] үгэ хэлэжэ, Поволжиин марксистнуудтай холбоо байгуулжа тогтоооһон байгаа.

В. И. Ленинэй ажаһуудаг байһан [illegible] тухай документнүүдые Куйбышевэй (урдын Самара) [illegible] болон хизаар ороноо шэнжэлэгшэд бэдэржэ [illegible]. Агууехэ Ленинэй [illegible] В. И. Ленинэй Түбэй музейн [illegible] городто байгуулагдаа [illegible] хүдэлмэри хэгдэжэ [illegible].

В. И. Ленинэй бии байгаа [illegible] энэ комплексдо [illegible] һуури эзэлхэ юм. [illegible] В. И. Ленинэй Түбэй музейн [illegible] байһан эндэ [illegible] баригдахаар харалаа [illegible] Хүшэнэй Самарын [illegible] дурсые харуулһан [illegible] зохин комплексын [illegible] орулагдаха юм. [illegible] нүүдэй олон мянгаад хүн зон Куйбышев хотодо ерэжэл байдаг.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Куйбышев хотодохи В. И. Ленинэй гэр-музей; Владимир Ульяновай таһалга соо; Куйбышевэй инженерно-барилгын институдай студентнэр Ульяновтанай булын столово-гостина соо байна.

ТАСС-ай фотохроника.

Советүүдэй хүдэлмэри

ДЕПУТАДАЙ БҮЛЭГЭЙ ЭДЭБХИ

Манай сомоной харьяата газар дээрэ оршодог «Первомайский» совхозой ажалшад үнгэрһэн табан жэлэй туршада хүдөө ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилгэ дээшэлүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри ябуулаа. Газар тарялангаа упалһанай ашаар нилээдгүй ехэ үбһэн абтаа. Эндэ сомоной Советэй гүйсэдком бүхы хүн зонииие ниитын малда тэжээл бэлдэлгэдэ элсүүлхэ талаар яһала оролдолго гаргаа юм. Үбһэ хуряалгын звено бүхэн дээрэ депутадуудай бүлэгүүд эмхидхэгдээ һэн. Бүхы дутуу дунданууд тэдэнэй халуун хабаадалгатайгаар шиидхэгдэдэг байгаа.

Мүноошье арадай депутадууд совхозойнгоо ажал хэрэгэй эгээл харюусалгатай газарнуудта хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, хонин ажал абажа хараха болоо һаа, олонхи отара дээрэ депутадуудай бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Ажахын 6000 хонидһоо тэды шэнээн хурьгад абтаад, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Эндэ манай сомоной Советэй депутат Марсельеза Алганаевна Сташкинае дурдангүй гаража болохогүй. Энэ нүхэрнай зуунһаа зуу гаран хурьга абаа, социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргэжэ шадаа. Иимэ түрүү хонишодой тоодо А. И. Федотов, Е. Д. Корчанова, Б. Ш. Доржиева болон бусад ороно.

Совхозой дүрбэн отделениин 31 гүүртэ, отарануудай 145 малшадые эд барaa болон эдеэ хоолоор Хэжэнгын райпогой 4-дэхи автомагазин тусхай графигай ёһоор хангадаг юм. Энэ графигынь совхозой дирекцитэй, парткомтой, рабочкомтой, райпогой хүтэлбэрилэгшэдтэй зүбшэн баталагдадаг. Эндэ депутадууд Д. Б. Заятуева, И. Ш. Алсаева гэгшэдэй эдэбхи ехэ. Мүн тэдэнэр тосхон һууринаа болбосон түхэлтэй болгохо хэрэгтэ үүсхэл гаргадаг.

Арбадахи табан жэлэй туршада, илангаяа совхозоймнай түб һуурин болохо Эдэрмэг тосхон хүгжэн һалбараа. Шэнэ барилганууд олоор бодоо. Хүн зомнай мүнөө баян дэлгэр ажаһуудаг болонхой. Тиигэбэшье ажалшадые соёлой талаар хангалгада ехэ анхарал хандуулагдана. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриие улам һайжаруулха зорилготойгоор манай Дээдэ-Хэжэнгын сомоной Советэй депутадуудай бүлэг уран һайханай бүлгэмэй харалгада ямараар бэлдэжэ байһыень шалгаха түсэбтэй. Январь, февраль, март һарануудта тэрэ харалгада бэлэдхэл үргэнөөр ябуулагдаа. Гэбэшье Хөөрхын, Леоновкын хүдөөгэй клубуудай, Эдэрмэгэй хүдөөгэй соёлой байшангай коллективүүд түрүүшын үдэрһөө энэ харюусалгатай хэрэгтэ хам орожо, һайнаар бэлдэжэ эхилээ гэжэ хэлэхын аргагүй. Сомсоведэй хүтэлбэрилэгшэдэй, депутадуудай бүлэгэй хабаадалсажа, эрид хэмжээ абаһанай удаа байдалынь заһаржа эхилээ юм. Леоновко тосхоной хүдөөгэй клубые даагша Н. А. Матвеева ажалһаа сүлөөлэгдэһэн байна. Тэрэнэй оронд В. Е. Павлова томилогдожо, уран һайханай бүлгэмэй ажал хэрэг эдэбхижээ.

Хөөрхэ тосхондо эмхидхэгдэһэн депутадуудай бүлэг хүдэлмэреэ һара һараар түсэблэдэг гуримтай. Бүлэгэй гэшүүд байгша оной март һарада малшадые автомагазинай ямараар хангажа байһыень шалгаад, һайн сэгнэлтэ үгөө. Харин соёлшод машинагүй дээрэһээ малшадта үсөөн ошоно гэжэ элирүүлээ. Тиимэһээ энэ асуудалые депутадуудай бүлэг шиидхээ. Мүн баһа Центральна гүүртэдэ тэжээлэй таһалдуулагдадаг байһыень элирүүлжэ, энэшье асуудал шиидхэгдээ һэн.

Мүн хабарай тарилгада бэлэдхэлые шалгажа, хэдэ хэдэн дутуу дундануудые элирүүлһэн байна.

Тэрэшэлэн бүлэгэй эдэбхеэр Хужарта нуурай эрьедэ «Дружба» гэжэ амаралтын байшангай нээлгэдэ туһаламжа үзүүлэгдэбэ. Тиихэдэ депутадуудай тоосоонуудые саг үргэлжэ эмхидхэдэгбди. Жэшээлхэдэ, депутадууд Д. Б. Борбоев, Ж. Б. Базарова, Н. Ж. Балданова гэгшэд һунгагшадайнгаа урда тоосоод байна.

Саашадаа бидэнэй ажал хүдэлмэреэ бүри һайжаруулхын тула оролдохо байһамнай лабтай.

Ц. ЗОЛТОЕВ,
арадай депутадуудай Дээдэ-Хэжэнгын сомоной Советэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

АЖАЛШАДАЙ бэлэгүүдээ

ҮНДЭР НАҺАТЫН ЖАРГАЛ

Сосор Сыбиковна Пидуева 1910 ондо Түнхэнэй районой Таһархай нютагта үгытэй айлай бүлэдэ түрэжэ, үлдэхэ даарахые, зобохо тулихые үзэжэ ябатарнь, Эхэ орондомнай Агуу Октябриин революци боложо, ажалша арад зоной эрхэ сүлөөгөө оложо, золтой, жаргалтай ажаһууха саг ерээ.

18 наһатайһаа Сосор Сыбиковна хүйтые хүйтэн гэнгүй, хүндые хүндэ гэнгүй өөрынгөө дуратай мал ажалда бүхы наһаяа зорюулаа. Нютагаархидынь «Харахада эхэнэр, хэхэдээ эрэ» гэжэ дэмы хэлсэдэггүй байгаа.

Тэрэ үедэ хубсаһан муу, нимгэн улатай буряад гутал юу дулаа барихаб? Теэд яахабши. Хорото дайсаниие даралсаха, үхибүүдээ хүл дээрэнь гаргаха хэрэгтэй. Тиин Сэндэбээ басагаяа 5 наһатайһаань мал дээрэ дахуулжа ябан, ажалша бэрхэ болгонхой.

Сосор Сыбиковна мүнөө 71 наһатай. Гэбэшэбэ үшөөл хүнгэн солбон. Аша гушанараа үргэжэ, заб тухагүй. Тэрэнэй хэһэн ажал тухай хэлэхэ болоо һаа, захагүй: 30 жэлэй туршада мал ажалда хүдэлөө. 20 гараг үнеэ ходо харууһалдаг, гараараа һаадаг, бүхы ажалаа хэдэг бэлэй. Үнеэн бүриһөө хододоо тугал абажа, ехэ һү һаажа, түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг байһан. Тэрэ үеын эрхим бригадир Д. С. Андыков иигэжэ хэлэдэг:

— Барандаа Сосор Сыбиковна шэнгеэр хүдэлөө һаа, жэл бүри выставкэдэ ошохо һэнта.

Хүгшэнэй үргэһэн үри, ашанарынь баран ажалша бэрхэнүүд юм. Саян гэжэ ашань 14 наһатай. Бүхэли зундаа эсэгэтээ үбһэ сабшалсажа гараа. Бишыхан Бадма 3-дахи класста һуража байбашье, шадаха юумэеэ хэлсэнэ. Зургаадахи класста һурадаг Сэсэг гэртэхи ажалаа яб бэйтар хээд, хамтын ажалда хабаадалсадаг. Бултадаа «4», «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурадаг.

Энээндэ хүгшэн эхын үүргэ яһала ехэ. «Социалис мүрысөөнэй илагша», «Коммунис ажалай ударник» гэһэн тэрэнэй тэмдэгүүдые, хэдэн грамотануудые ашанарынь хараад: «Бидэнэр ехэ болоод, иигэжэ хүдэлхэбди» гэлсэдэг». Айхабтар энхэргэнээр үргэһэн дүрбэн ашанарынь тэрээндээ ехэ дуратай.

— Би золтойб, үтэлхэдөө иимэ жаргалтай ажаһуунаб. Үри хүүгэдни баһал жаргалтай. Ажалша зоной ажабайдалда иимэ зол жаргал Совет засаг, түрэл Коммунис партимнай олгоо, — гэжэ Сосор Сыбиковна омогорхон хөөрэжэ һуудаг.

С. СОТНИКОВА,
хүдөө бэшэгшэ.

Түнхэн.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС АПН

Дэлхэйн эрдэмтэдые уряална

БУДАПЕШТ. Научна хүдэлмэрилэгшэдэй Бүхэдэлхэйн федерациин гүйсэдхэхэ советэн Венгриин ниислэлдэ болоод тараһан заседани ядерна дайнай аюул саран зайсуулхын түлөө тэмсэлээ бүри эдэбхитэн болгохыень уряалан, дэлхэйн бүхы эрдэмтэдтэ хандаба.

Баталан абаһан шиидхэбэри доторнь иигэжэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ: буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхээ болихын түлөө тэмсэл — федерациин ажал ябуулгын тон шухала үг зорилго болоно. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын дэбэргэгдэжэ байһан ябадал уласхоорондын аюулгүй байдалые муудхаана, ядерна хёморооной үүдхэгдэхэ аюулые ехэ болгоно. Бүхы дэлхэй дээрэ амгалан тайбан байдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэхые федераци уряалаа. Хүниие олоор үгы хэхэ шэнэ түхэлэй зэбсэг бүтээлгэдэ научна шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүн хэрэглэлгые буруушаана.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын аюулай ехэ боложо байһые олониитэдэ ойлгуулан һэргылүүлхын тула федераци ехэ оролдолго гаргажа байна.

АМГАЛАН БАЙДАЛ САХИЛГЫН ХЭРЭГТЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН ГАЙХАМШАГ ХУБИ

ДЕЛИ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежнев 1980 оной онсо гайхамшаг гүрэнэй ажал ябуулагша гэжэ эндэ нэрлэгдэбэ. «Национальна нэгэдэлэй ассамблей» гэдэг олониитын ехэ эмхи «Интернэшнл рипортер» гэжэ неделиин бүриин политическэ газетэтэй хамта улад зоной һанал бодол мэдэхэ асуулта Индидэ үнгэргэһэн байна. Ассамблейн зэргэдэ парламентын олон гэшүүд, эрдэмтэд, журналистнууд, соёлой ажал ябуулагшад оронхой юм.

Энэдхэг арадай хани халуун, үнэн сэдьхэлэй мэдэрэл Л. И. Брежневтэ дамжуулхые ассамблейн президент гуйба.

ПАЛЕСТИНЫН НАЦИОНАЛЬНА СОВЕДЭЙ СЕССИ

ДАМАСК. Палестинын национальна соведэй арбан табадахи сессидэ хабаадаһан делегадуудай ниитэ политическэ дискусси дүүрэбэ.

Я. Арафат сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, дискуссиин дүнгүүдые согсолоо. Палестинын араб арадай зайлашагүй эрхэнүүд, тэрэ тоодо бэеэ даалан өөһэдын гүрэн тогтоохо эрхын бэелүүлэгдээгүй сагта Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан тайбан, аюулгүй ба тогтууритай байдал хангагдажа шадагдахагүй, — гэжэ тэрэ мэдүүлнэ. Ерээдүйдэ Палестинын революциин шиидхэхэ зорилгонуудые тодорхойлхо зуураа, удаан саг соо үсэд шанга тэмсэл ябуулагдаха болоно гэжэ тэмдэглээд, тиимэ тэмсэлэй ашаар Палестинын араб арадай үнэн зүб хэрэг илаха гээд этигэдэг байһанаа үгэ хэлэгшэ элирхэйлбэ.

СН-гэй сесси үргэлжэлһөөр.

Мексикын Компартиин ЦК-гай пленум

МЕХИКО. Мехикын Компартиин (МКП) ЦК-гай пленум эндэ болоо. Пленум МКП-гай ЦК-гай Секретариадые шэнээр һунгаба. Тэрэнэй бүридэлдэ Арнольдо Мартинес Вердуго (МКП-гэй ЦК-гай генеральна секретарь), Маркос Леонель Посадас, Самюэль Мелендрес, Эдуардо Монтес, Хесус Соса, Антонио Бесерра, Долорес Лопес, Лино Медина гэгшэд оробо.

Пленумдэ хабаадагшад Ажалшадай уласхоорондын һаналаа нэгэдэлгын үдэр — Майн 1-нэй һайндэрэй болохосо [illegible] дуулан, мексикан арадта хандаһан бэшэг батал̈ан абаа. Өөһэдынгөө эрхэ ба ашаг туһые хамгаалдаг тэмсэлээ улам шангадхахыень ороной хүдэлмэришэн ангиие тэрэ бэшэг дотороо уряалба. Нэгэдэмэл ябуулга хэхэ, 1982 ондо президентын һунгалтын болоходо, хамтын программатайгаар ябуулга хэхыень Мексикын бүхы демократическа хүсэнүүдые документ мүн лэ уряална.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

«9-дэхи КЛАССАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛ»

ГАВАНА. Арад зоной юрэнхы эрдэм мэдэсын хэмжээе үшөө саашань дээшэлүүлхэ тухай парти болон правительствын уряалда Кубын ажалшад халуунаар харюусана. Ехэ наһатанай һургуулида һураха хүсэлтэнгөө элирхэйлһэн мэдүүлгэ 140 гаран мянган хүн үгөөд байна. Тэдэнэр үйлэдбэриһөө һамшангүй юнэдэхи класс дүүргэхэ юм. «9-дэхи классай түлөө тэмсэлдэ» Кубын ажалшадай профсоюзуудай түб, революцие хамгаалха комитет, Эрхэ сүлөөгэй аралай бусад олониитын эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

ХҮДӨӨГЭЙ АЖАЛШАДТА ТУҺАЛНА

УЛААН-БААТАР. Хабарай урин сагай ерэхэдэ, Монгол ороной ниислэл хотын олохон предприяти, эмхи зургаануудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад шефтээ абаһан хүдөө нютагайхидтаа туһаламжа хүргэхээ ярадаг заншалтай юм. Тэдэнэр хабарай тарилгын хүдэлмэринүүдтээ бэлдэхэдэнь, малай түл бүрин бүтэнөөр тэжээлгэдэнь туһална ошуу.

Тэрэшэлэн хүдэлмэришэн ангиин түлөөлэгшэд хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд болон ниигэн ажахынуудай тосхон һууринуудые болбосон түхэлэй болгохо, электрижүүлхэ, мүн нуга сабшалан уһалха, тэжээлэй цехүүдые бодхооохо хэрэгтэнь горитой хубитала оруулаа.

СОВЕТ ОРОНОЙ ЗАХИЛААР

БУДАПЕШТ. «Ходген» гэжэ хүдөө ажахын машинануудые үйлэдбэрилдэг заводой коллектив горох хуряадаг комбайнуудые бүтээжэ, Советскэ Союз худар эльгээбэ.

Иимэ шэнэ түхэлэй комбайнууд часай туршада 40 центнер горох хуряадаг гэхэ гү, али хуушан түхэлэй комбайнда орходоо үйлэдбэрилхы арга боломжоороо хоёр дахин ехэ болоно. Байгша ондо Венгриин машина бүтээгшэд 80 шэнэ комбайн СССР-эй захилаар эльгээхэ юм.

(ТАСС).

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ СОЛЫЕ ТҮҮРЭЭН СУУРХУУЛНА

ТОЛИЛОГДООГҮЙ БЭШЭГҮҮДЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

[illegible]ТҮРЭЛ партиимнай түүхэтэ XXVI съездын боложо [illegible]һоо хойшо эгсэ һахаһад саг үнгэрбэ. Энэ [illegible] соо манай республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд ороноойнгоо олон [illegible] ажалшадтал адли партиин съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа, үнгэрһэн табан жэлэй [illegible] хэһэн ажалайнгаа [illegible] зэргэсүүлэн шэнжэлжэ [illegible] гадна саашанхи [illegible] гол ха[illegible]замуудые элирхэйлнэ. [illegible] үнгэрһэн табан жэлээ эрьен харахада бүхэнэй омогорхомоор [illegible] амжалта, илалта захаһаа олон гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээлбэл, арбадахи табан жэлэй [illegible] хэды олон ажалай [illegible] Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ [illegible] хүртэбэ гэээшэб. Мүн [illegible] түрынгөө дээдэ хайра [illegible] болохо ордей, ме[illegible] олон хүн хүр[illegible] байна.

[illegible] хүдэлмэришэн, хү[illegible] бэшэгшэд эдэ түрүүшүү[illegible] алдар солые дуу[illegible] һонирхолтой зураг[illegible] корреспонденцинүүдые [illegible] эльгээгээ. Жэшээлбэл, [illegible] районой Карл [illegible] нэрэмжэтэ колхозой [illegible] хонишон Дашадамба Буддиевич Сундуевай [illegible] амжалта, хэжэ [illegible] ажал тухай шота[illegible] механизатор Дамдин [illegible] дэлгэрэнгыгээр ман[illegible] Энэ түрүү хонишон [illegible] үнгэрһэн табан [illegible] хэһэн ажалайнь дүн [illegible] парти, правительст[illegible] үндэрөөр сэгнэжэ, [illegible] хонишон Д-Н. Б. [illegible] Социалис Ажа[illegible] хүндэтэ нэрэ зэр[illegible] байна. Энэ гай[illegible] үндэр шагналаарнь [illegible], «Баргажа[illegible]» газетын корресс[illegible] Ц. Тогоноев «Му[illegible] алас руу» гэ[illegible] зураглал яһала һонир[illegible] удхатайгаар бэ[illegible] эльгээгээ. Теэд энэнь [illegible] абгаһандаа гэхэ [illegible] манай газетэдэ [illegible] удхатай очеркын [illegible] дээрэһээ толилогдо[illegible].

[illegible]тымнай редакцитай [illegible] холбоо барисаатай ма[illegible] хүдөө бэшэгшэд болохо [illegible] Доржо Ширабон (За[illegible]), [illegible] Н. Доржиев (Зэдэ), [illegible] Денисова (Мухар-Шэ[illegible]), Г. Быков, (Кабанск), [illegible] Галсанов (Аха), Ж. Бад[illegible], Ю. Мануев, (Хори), [illegible] Сыбенов, Б. Бирбаев (Түнхэн), **Д. Ширабон** (Яруу-на), **Э. Буинова** (Улаан-Үдэ), **П. Халтанов** (Турунтаево) гэгшэд арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэб сүм дүүргэхын түлөө малшад, хонишодой, һаалишад, механизаторнуудай хэжэ байһан ажал тухай тобшо мэдээсэлнүүдые бэшэнэ. Тодорхойлбол, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ВЛКСМ-эй комитедэй секретарь **Н. Доржиев**. Бага-Нарииай һаалиин фермын коллективэй туйлаһан амжалта дэлгэрэнгыгээр бэшээ. Эндэ комсомол-залуушуулай коллектив ажалладаг байна. Мүнөө эдэнэр туйлаһанаа улам батадхахаар эрмэлзэһэн гэжэ тэрэ мэдээсэлһээ ойлгонобди.

Мухар-Шэбэрэй районой Суулгын совхозой хүдэлмэрилэгшэд хүршэ «Авангард» совхозой коллективтэй мүрысэдэг заншалтай. Тиимэһээ һаяхан Суулгын түрүү һаалишад Л. Константинова, З. Рябова, тугалшан Б. Базарсадаева гэгшэд уулзалгын үедэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна. Энээн тухай тус совхозой парткомой секретарь **А. Денисова** тобшо мэдээсэл дотороо тэмдэглэнэ. Кабанскын шубуунай фабрикын үхэршэд һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ шэгнүүртэй мал гүрэндэ олоор тушаадаг болоо. Илангаяа түрүү малшад Петр Волков, Татьяна Осипова, Надежда Лунева гэгшэд тус бүриин 360 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүдые тушаажа, гүрэндэ мяха худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэб сүм дүүргээ гэжэ тус предприятиин ахамад зоотехник **Геннадий Быков** дуулгаа. Тиихэдэ **Владимир Галсанов** Ахын районой малшадай үбэлжэлгээ ямараар үнгэргэжэ байһан тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэнэ.

Энэ жэлдэ Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо хонидой түл абаха хаһа эмхитэй һайнаар үнгэрөө. Олон бригаданууд хониин бүриһөө хурьга абаһан байна. Энээн тухай тус ажахын ахамад зоотехник **Аюша Сыбенов** тобшохоноор мэдээсээ. Тиихэдэ энэл районһоо таһалгаряагүй бэшэжэ байдаг **Бато Бирбаев** «Восточные Саяны» колхозой үнинэй механизатор Намсарай Таряшиновай намтарые бэшэжэ эльгээгээ. Түрүү механизатор олон жэлдэ колхоздоо ажаллахадаа нилээд дүршэжэ, эрхим амжалта туйладаг болохоһоо гадна залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һурган хүмүүжүүлдэг байһыень мэдэжэ абаабди.

Үбэлэй һарануудта һү һаалияа дээшэлүүлжэ, гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха даабаряа жэншэдгүй дүүргэхын тула Түнхэнэй районой колхоз, совхозуудта ябуулагдажа байгаа хүдэлмэри тухай Н. Федоров ээлжээтэ корреспонденци соогоо дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ эльгээгээ. Хориин районой ажахынуудта һү, мяха элбэгээр үйлэдбэрилхэ талаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй ябаса, мүн түрүүшүүлэй хэжэ байһан ажалые тобойсо харуулһан репортаж, тэмдэглэлнүүдээ **Жамьян Бадмаев, Юрий Мануев** гэгшэд редакцидамнай эльгээгээ юм. Теэд эдэ мэдээсэл, корреспонденци, репортажнууд районойнь газетэдэ урид толилогдоһон дээрэһээ «Буряад үнэнэй» хуудаһанда һуурияа олохо аргагүйдэбэ. Саашадаа дээрэ дурсагдаһан авторнууд энэ дутагдалаа зүбөөр ойлгожо, заабол бултанда һонирхогдомоор репортаж, зураглалнуудые бэшэжэ эльгээхыень хүлеэнэбди.

Үбэлэй һарануудта һү һаалияа дээшэлүүлхээр шиидэһэн Прибайкалиин районой ажахынуудай һаалишад хоорондоо мүрысэн ажалладаг юм. Эдэнэй хүдэлмэри, һара, кварталайнь дүнгүүд тухай П. Халтанов аяар табан корреспонденци соогоо дабтан һануулаа. Мүн сагаан эдеэ элбэгжүүлхэ талаар Львовско областиин ажахынуудай түрүү онол арга тухай республикын үүлтэртэ малай гүрэнэй нэгэдэлэй мэргэжэлтэ **В. Брянский** дэлгэрэнгыгээр бэшэбэ.

Һүүлэй үедэ Яруунаһаа таһалгаряагүй элдэб мэдээсэлнүүдые дамжуулжа байдаг **Э. Будаев** районойнгоо ажахынуудай механизаторнуудай хабарай тарилгада бэлдэхэ хүдэлмэреэ урагшатайгаар ябуулжа байһыень дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ редакцидамнай асараа. Мүн энэ нүхэрнай гансашье илалта, амжалта тухай бэшэ, харин дутагдалнуудыень элишэлэн харуулхые оролдодог заншалтай. Илангаяа партиин эдэбхитэдэй зүблөөн дээрэһээ хэһэн тэмдэглэл соогоо үбэлжэлгын үедэ ушарһан дутагдалнууд хурга даран тоологдоо. Эдэбхитэдэй иимэ зүблөө зарлажа үнгэргэхэдөө районой хүтэлбэрилэгшэд элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудаа усадхаха замыень бэдэржэ, зүбшэн хэлсэһэн лэ байха. Тиимэһээ автор энэ тэмдэглэл дотороо тэрэ һанамжа дурадхалнуудтань түшэглэн бэшэбэлнь һонирхомоор болохо бэлэй.

Мүнөө үедэ республика доторнай малай үбэлжэлгэ үнгэржэ, механизаторнуудай ээлжээтэ хаһа болохо хабарай тарилгын хүдэлмэри эхилхэнь. Саошалан, тариалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, газараа уһалха ажал улам үргэдэнэ. Мүн малай гүүртэ, фермэ болон хонидой отаранууд зуһаландаа нүүжэ ошохоор бэлдэнэд. Тиихэдээ холын хадалиг бэлшээридэ һүрэг малаа туужа гараха харюусалгата хаһыень мартаха ёһогүйбди. Эдэ бүхы ажал хэрэг тухай онсо тодорхойгоор бэшэхын тула хүдөө бэшэгшэднай эдэ үдэрнүүдтэ бүри анхаралтай байха зэргэтэй. Хүн бүхэнэй, коллектив бүхэнэй табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхээр эрмэлзэнхэй байһыень харуулхын тула тэдэнэй хэжэ байһан ажалыень хёрхо нариваар адаглан шэнжэлжэ, тоб гэмэ тодорхой удхатай, дэлгэрэнгы бариматай мэдээсэл репортажнуудые, корреспонденци, зураглалнуудые бэшэжэ эльгээхыетнай хүлеэнэбди.

ҺАНААШАЛГАНЬ БУРУУ ҺҮРӨӨ

САН-ФРАНЦИСКО. США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй албанай хэрэгээр Дүтын Зүүн зүгтэ һаяын аяншалга урагшагүйдэлгөөр дүүрэзэ, — гэжэ Калифорниин «Сан-Хосе Меркури» газетэ бэшэнэ. Өөрынгөө дэншэлгын үрэ дүнгүүдые «дипломатическа ехэ амжалта» шэнгеэр харуулха гэжэ гадаадын политическэ зургаанай толгойлогшо хэды һэдэбэшье, «Советскэ Союз Дүтын Зүүн зүгэй амгалан байдалда гол аюул тохёолдуулагша гээд араб оронуудта этигүүлхэ, мүн дэлхэйн энэ район тушаа СССР-эй баримталдаг политикада эсэргүүсэхэ «стратегическа зүбшөөл» тэдэниһээ туйлаха гэһэн зорилгонуудаа дүүргэжэ шадаагүй» гэжэ тус газетэ редакционно статья дотороо тусхайлан тэмдэглэнэ.

«Дүтын Зүүн зүгтэ Советскэ Союзай зүгһөө бэшэ, харин Израилиин лэ зүгһөө гол аюул тохёолдоно» гэжэ Саудовска Аравиин ба Иорданиин хүтэлбэрилэгшэд сэхэ мэдүүлээ, Палестинада хабаатай асуудал зүбшэн хэлсэхээ Хейгэй огтолон арсаһаниинь араб оронуудта, илангаяа Саудовска Аравида ехээр дураа гутаха ябадал үүсхээ, — гэжэ «Сан-Хосе Меркури» тэмдэглэнэ. Гүрэнэй секретарь Дүтын Зүүн зүгэй оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө буруушаалай үгэнүүдые дуулаһан байна гэжэ Американ «Тайм» журнал мүн лэ мэдээсэнэ.

ФРАНС ПРЕСС АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ПАРИЖ. Франс Пресс агентствын дамжуулһанай ёһоор, Аяччо хотын (Корсика арал) аэропортдо, Франциин президент В. Жискар д' Эстэнэй тэндэ ерэхэ үеэр, тэһэрэлгын абяанууд дуулдаһан байна. Тэһэрэлгэнүүдһээ шалтагаалан, юһэн хүн, хоёрынь хүндөөр шархатаа. Тэһэрхэ түхеэрэлгэнүүд аэропортын байшан доторһоо тодхогдоһон байба.

АБАҺАН УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭНЭГҮЙ

ТЕГЕРАН. Алжирта гар табигдаһан документын эрилтэнүүдые США дүүргэнэгүй. Тэрэнэй ёһоор, барисаанда байһан американецууд сүлөөлэгдэһэн юм, — гэжэ Иранай правительствын канцеляриин хүдэлмэрилэгшэ, Алжиргахи хэлсээе дүүргэлтэ болгохо бюрогой хүтэлбэрилэгшэ Ахмад Азизи мэдүүлбэ.

Хэлсээнэй ёһоор, Иранда бусаагдаха зэргэтэй, хадагаламжада байһан Иранай мүнгэнэй хорилтые болюулха асуудалаар Американ правительство зохихо хэмжээ абанагүй гэжэ Иранай түлөөлэгшэ тэмдэглэбэ. Тэрээнһээ гадна, Американ компаниинууд ба зарим эрхэтэд хэлсээнэй гуримуудта зүришэн, сүүдээр нэхэбэринүүдые хэжэ үргэлжэлһөөр.

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой дэргэдэ байдаг Иранай түлөөлэгшын уялгые саг зуура гүйсэдхэгшэ Шемирани барисаанда байһан американецуудтай холбоотой зүришэлдөө зайсуулха тухай хоёр талын хэлсээнэй эрилтэнүүдые Холбоото Штадуудай дүүргэхээ арсаһыень шүүмжэлбэ.

Хадагаламжада байһан аад, США-гай агсан президент Картеран заабаряар Американ банкнуудһаа гаргагдахаа болиһон мүнгэ Иранда бусааха тухай хэлсээнэй заабари дүүргэхээ Холбоото Штадууд арсана.

«КОЛУМБИИН» НИИДЭЛГЭ ДҮҮРГЭГДЭЭ

НЬЮ-ЙОРК. Астронавтнууд Дж. Янгын, Р. Криппенэй жолоодоһон «Колумби» гэдэг замбуулинай американ онгосо түрүүшынгээ туршаха ниидэлгые дүүргээд, Эдвардс хотын оршондохи (Калифорниин штат) ВВС-эй баазын райондо, шэргэһэн нуурай оёорто вторнигой үдэр буугаа. 7 — 12 хоноод байхадань, тэрэниие тусхай түхеэрэлгэтэй самолёдой фюзеляж дээрэ табижа, Канаверал хушуундахи космодромдо абаашаха юм ха.

Аэронавтикын ба замбуулинай дайдые шэнжэлхэ национальна управлениин (НАСА) түлөөлэгшэд замбуулинһаа бусаһан онгосые даб дээрэ шалгаһанай һүүлээр иигэжэ мэдүүлбэ: тэрээндэ ямаршье горитой одхорнууд элирүүлэгдээгүй. «Колумбиие» замбуулинда гаргаха үеэр одхортоһон, халууннаа хамгаалха арбан табан плиткэһээ бэшэ, бултадаа бүтэн байба.

Тэндэхи адаглагшадай тэмдэглэһэнэй ёһоор, энэнь «Салют» мэтээр удаан саг соо хэрэглэгдэхэ станци бэшэ, харин замбуулинда ехэдээл һаа хэдэхэн неделиин туршада банхаар бодомжологдоһон лаборатори болоно. Иимэ онгосонууд замбуулинда гараһан хэмэл ододой хэрэглэмжэ хангаха, мүн тэдэниие газарта бусааха арга олгохо байна. Урда тээнь иимэ юумэн хэгдэдэггүй байһан. Оло дахин хэрэглэгдэхэ онгосонуудай эдэ шэнжэнүүд замбуулиниие амгалан зорилгодо, мүн сэрэгэй шэнжэтэй зорилгонуудые шиидхэхэдэ хэрэглэгдэжэ болохо байна.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:
Уран зохёолшын үгэ
Үндэһэн хуулимнай уялгална
Олониигын хабаадаха хэрэг

ХҮНЭЙ АЛДАР СОЛО

«Хүлһэ гаргажа хүн болохо, хүбшэ таталжа баатар болохо» гээд буряад арад зон эртэ урда сагһаа хойшо хэлсэдэг. Энэнь ажал хүдэлмэриин ехэ удхa шанарые гэршэлһэн үгэнүүд болоно гэжэ тайлбарилагдадаг.

Үнэхөөрөө, манай Эхэ орондо хүн ажал хэрэгээрээ суурхадаг, омогорходог, эрхимээр ажаллагшад олоной зүгһөө магтуулдаг, хүн зондоо хүндэтэй, ямбатай ябадаг гээшэ. Совет арад имагтал олон миллион хүнүүдэйнгээ үнэн сэхэ ажалаар асари ехэ, түүхэтэ амжалтануудые түйлана бшуу.

Гэхэтэй хамта, заримдаа ажал хэхэ дурагүй, общественэй болон түрэлхидэйнгөө «хүзүүн» дээрэ һуудаг хүйхэрнүүд дайралдана. Энээн тушаа жэшээ баримтанууд олон. Улаан-Үдын Советскэ районой арадай сүүд 29 наһатай, хаанашье ажал хэдэггүй Воробьева Татьяна Ивановнагай хэрэгые хаража үзэбэ.

...«Хүл дээрээ бодогты! Сүүд болоожо байна!» гээд Улаан-Үдын Советскэ районой арадай судья Раиса Семеновна Александрович тодоор хэлээлхинэ.

Нэгэ задуухан эхэнэр сүүдэй урда зогсоно.

—Ажалда орохо тушаа хоёр дахин уридшалан һануулагдаһан аад, юундэ ажалланагүй гээшэбта?—гэжэ арадай судья асууна.

—Ажалда орохо һанаатай ябаа хүм.

—Ажал хэдэггүй аад, үдэр бүри хоолонохо, архидаха мүнгэ хаанаһаа олонобта? гэһэн судьягай асуудалда:

—Нүхэдни туһалдаг байгаа, — гэбэ.

—Социалис общественэй, хүнэй «хүзүүн» дээрэ ажаһууха, үнэн сэхээр ажаллангүй ябахыетнай хэн баалхана гээшэб?, — гэжэ арадай судья саашадань һонирхобо.

—Юрэдөө, һайн нүхэдни баадхаа бэшэ аал даа, — гэжэ тэрэ һэнгэргүйгөөр харюусана.

«Һайн нүхэдни» гээшэнь байһал тиимэрхүүгээр ажалһаа хулжажа ябадаг үһан архиншад байгаа бэшэ аал даа гэһэн бодол эзэлүүдгүй түрөө һэн.

Т. И. Воробьева гэгшэ 9-тэй болоһон басагаяа хүгшэн эхэдээ орхёод, Улаан-Үдын үйлсөөр зайгуултажа ябадаг хүн гэжэ сүүд дээрэ элирүүлэгдээ.

...«Ажал хэһэн хүн ама садхалан» гэжэ арад зоной дунда хэлсэдэг. Теэд хаанашье ажал хэдэггүй аад, архидаха мүнгэн хаанаһаа олдохоб?

Т. И. Воробьева, жэшээлхэдэ, эрхэтэн Дмитриевтэнэй гэрһээ хамта дээрэнь 333 түхэригэй хубсаһа хунар хулуулһан тухайгаа милициин хүдэлмэрилэгшэдтэ һүүлдэнь мэдэрээ. Ажал хэнгүй зайгуултаха, элдэб гэмтэ ябадал гаргаха гээшэмнай хоорондоо холбоотой гэжэ энэ сүүдэй хэрэг элеэр харуулба бшуу.

Энэ эхэнэр шэнгеэр Улаан-Үдын ужам үйлсэнүүдые урагша хойшонь «хэмжэжэ» ябаһан үшөө хэдэ хэдэн хүн харюусалгада хабаадуулагдаа. Тэдэнэй тоодо М. В. Савина, Л. И. Францкевич, Н. Т. Хабитуев, В. Н. Черных, М. В. Манинов болон бусад ороно. Үнэн сэхэ ажалша зон ажалгүйгөөр миил зайгуултажа ябадаг хүнүүдые шоо үзэдэг, шүүмжэлдэг, үзэн ядадаг гээшэ. Тиимэшье байнгүй яахаб!

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй ажалшадай суглаанууд дээрэ архиншадые, ажалгүй зайгуултагшадые, гэр бүлэдөө шууяа татагшадые зүбшэн хэлсэдэг, тэдээн тушаа хэмжээнүүдые абадаг гурим улам үргэдөө. Тиимэ суглаануудта партиийна, совет органуудай түлөөлэгшэд, милициин болон прокуратурын хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсадаг. Ажал хэнгүй, архи намнаад лэ хүдөөгэй һуурин тосхонуудай үйлсөөр зайгуултажа ябагшад нютагайнгаа хүн зоной урда зогсожо, харюусаха баатай болоно.

Тэсгэн Улаан-Үдын районой Хүйтэнэй сельскэ Соведэй хүдөөгэй ажалшадай суглаанда 120 хүн хабаадажа, «Хуули зарщэм эбдэхэ ябадалтай тэмсэлые шангадхаха тухай» асуудал зүбшэн хэлсээ һэн.

Колхоздо ажал хэдэггүй, архи ууха гэхэдэ «алим бэ?» гэдэг, хүн зоной дунда хэрүүл наншалдаа үүдхэдэг аха дүүнэр Петр, Иван Грязновтон, Николай Мясников гэгшэд суглааргашадай урда зогсожо, харюусаха баатай болоо. Тэдэнэр ажалһаа хулжахаяа, архидахаяа болихобди» гэжэ нютагайхидаа ехэтэ найдуулба. Хэрбээ энэ муу муухай ябадалаа орхёогүй һаань, захиргаанай зургаанудай зүгһөө шанга хэмжээнүүдые абаха гэһэн шиидхэбэри тэрэ суглаан баталан абаба. Иимэ суглаанудай республикын хүдөө нютагуудта олоор үнгэргэгдэдэг болоожо, ажалгүй ябагшадта шанга эрилтэ табигдана.

Зүгөөр ажал хүдэлмэридөө үнэн сэхээр хандажа, түрэл коллективээ, бүхы республикынгаа алдар солые аяар холуур суурхуулдаг хүнүүд олон ааб даа. Ажалай баатарнууд — Эхэ оронойнгоо үндэр дээдын нэрэ зэргэдэ хүртэнэ, орден, медальнуудаар шагнагдана.

Арбадахи табан жэлэй түсэбэй даабаринуудаа, социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ онсо габьяатай байһанайнгаа түлөө республикымнай ажалай 5 түрүүшүүл Социалис Ажалай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Тэдэнэй тоодо жэшээлхэдэ, Хурамхаанай леспромхозой модо бэлэдхэлэй бригадын бригадир Василий Петрович Паромонов оролсоно. Тэрэ үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада ажалдаа түйлай ехэ амжалта түйлаһан байна бшуу. Тэрэнэй ударидадаг бригада жэлһээ жэлдэ модо бэлэдхэхэ түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэжэ байгаа. Энэмнай үнэхөөрөө эсэшэ сусашагүй, эршэтэ ажалаар олдоһон алдар соло мүн гээшэл! Тиихэдэ, түсхайлан нэрлэбэл, Ленинэй орденоор шагнагдаһан «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатуршадай бригадир Мария Николаевна Хлыстова, Ажалай Улаан Тугай орденоор—Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай пекарь-мастер Агафья Федотовна Вдовина, Арадуудай Хани барисаанай орденоор—үйлэдбэриин «Востсибуголь» нэгэдэлэй Галуута-Нуурай автобазын автомобилиин жолоошон Батор Лубсанович Юмсунов, Октябриин Революциин орденоор—Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын һаалишан Бимба Ринчиновна Гомбоева, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар Улаан-Үдын трикотаж гадар хубсаһанай фабрикын хүдэлмэришэн Нимаханда Жалсановна Цыдыпова болон бусадай нэрэнүүдые сэдьхэлээ ханангяар дурданабди.

Республикымнай промышленностиин ба хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудта ажалладаг хэдэн зуугаад ажалай олон түрүүшүүл шэн габьяата ажалайнгаа түлөө Эхэ оронойнгоо, правительствын зүгһөө иимэ ехэ шагнал хайрада хүртэбэ гээшэ.

Иигэжэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ арад зондоо, Эхэ орондоо зорюулха арга манай гансал обществодо бии. **«Олониитэдэ туһатай ажал, тэрэнэй үрэ дүнгынь хүнэй обществодохи байдал тодорхойлно. Гүрэн материальна болон моральна урмашуулгые тааралдуулан, шэные үүсхэхэ, ажалдаа зохёохы ёһоор хандаха ябадалые һайшаан, ажалые совет хүн бүхэнэй амии наһанайнь гол шухала хэрэг болгохо ябадалда туһалдаг,** — гэжэ манай Үндэһэн Хуули соомнай аржыса бэшээтэй. Энэ гүн удхатай эрилтэнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ гээшэ совет эрхэтэн бүхэнэй арюун нангин уялга болоно.

С. ОЧИРОВ.

ШУБУУДАЙ „ҺАЙНДЭР"

Хабарай дунда һарада шубуудые хамгаалгын үдэр хаа-яагүй үнгэрэгдэдэг болоһон. Олониитэ хүн зон энэ хэмжээ ябуулгада ехэл дуратайгаар хабаадалсадаг, илангаяа һургуулиин һурагшад эдэбхи үүсхэлээ гаргадаг юм. Мүнөө жэл дали жэгүүртэниие хамгаалгын үдэр илангаяа һонирхолтойгоор үнгэргэгдэхөөр хараалагдана. Буряадай багшанарай институтда хотын һургуулинуудай, пионернүүдэй байшангуудай эдиршүүл сугларжа, институдай биологохимическэ факультедэй студентнэрэй, зоологиин кафедрын багшанарай хүтэлбэри доро шубуудай һайндэртэ хабаадалсаха юм. Эндэ мүнөө бэлэдхэлэй хүдэлмэри түлэг дундаа ябуулагдана. Нэгэдэмэл музейн байгаалиин таһагай, байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй, юннадуудай станциин түлөөлэгшэд мүн лэ элидхэлнүүдые уншаха, хөөрэлдөөнүүдые, викторинануудые эмхидхэхэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эдир үетэниие байгаалида, түрэл хизаар орондоо дуратайгаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин дүнгүүд гаргагдахань гээшэ.

Жэл бүри энэ хэрэгтэ анхаралаа хурсадхалгын ушар ямар шалтагаанһаа эхитэйб? Энээндэ нэгэ янзын харюу үгэхын аргагүй. Юрэл шубууд тухай тобшо тэдыгээр хөөрэбэл дээрэ ха. Дали жэгүүртэнэй дуугаа татан хангюурдахадань, агаараар хүнгэн түргэнөөр ниидэхэдэнь, гоё һайхан үдэеэ арбайлгахадань, хажуугаарнь һайхашаангүй гарахын аргагүйл. Тэдэнэй уурхайнуудаа түхеэрэн тухашархыень, эдеэ хоол бэдэрхыень харахада, эсэшэ сусашагүй оролдолгыень сэдьхэлдээ тэмдэглэмээр байдаг шуу.

Гэхэһээ гадна, шубуудай ашатай туһатай ханшарнай гээд баталалтай. Поли таряалангай ургамалда, ой модондо хоро хүргэдэг шумуулнуудые хороодог шуу. Химическэ бодосуудаар хорхой шумуул хюдаха гэһэн һэдэлгэ аюултай хойшолонтой байжа магад. Юуб гэхэдэ, химиин арга хэрэглэхэдэ, ан амитадта, хүн зоной бэе махабадта муу талын нүлөө үзүүлжэ магад бшуу.

Шубуудай «ажал ябуулгые» абаад харахада, хүхэ буха шубуун үбэлэй үедэ 1 часай туршада хасууриин 280 гэшүүһэндэ байрлаһан хорхой шумуулые залгижархидаг юм. Тиихэдэ ондоо түрэлэй, ута һүүлтэй хүхэ буха энээхэн саг соо 141 хуһанда һуужа, 1120 гэшүүһэ шэнжэлэн үзэхэ аргатай. Ороохондо, хилээмэнэй үлэгдэлдэ дуратай борбилоонуудай нэгэ «бүлэ» зунай туршада 60 мянган шумуул хороодог. Эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүдтэ үндэһэлэгдэһэн ... баримтануудые үшөөл олоор тооломоор ааб даа.

Ушар иимэһээл үбэлдөө шубуудай хоолоо залгалдань туһалха, модон үүр хайнуудые дархалха, һуурин газарта, городто байрладаг дали жэгүүртэниие аршалан хамгаалха зорилго табигдана бшуу. 1924 онһоо Москва хотын зоологуудай ... лээр СССР-тэ шубуудай үдэр үнгэргэгдэдэг болоо һэн. Хабартаа шубуудай ... лаан оронһоо ниидэжэ ерэхэ үеэр иимэ һайндэр эмхидхэгдэжэ, ой соо, паркнуудай болон һургуулиин дэргэдэхи участогуудта модоор дархалагдаһан зохид байранууд ... гэгдэдэг гээшэ.

В. ТУГАРИН,
байгаали хамгаалгын бүлгэмэй республиканска соведэй инструктор.

Манай республикын газар дайдада зундаа 300-гаад элдэб түрэлэй шубууд ажамидардаг. Эдэнэй гушаад гаранинь нютагтамнай үбэлжэдэг байха юм.

Март һарын эхеэр эгээл түрүүлэн туун турлааг дулаан оронһоо ниидэн хүрэжэ ерэдэг. Удаань ангирнууд, галууд, нугаһад, сахалинууд, намаг, болдог шадар амидардаг шубууд ниидэжэ ерэдэг. Май һара соо хараасгайнуудай, хүхы шубуудай бии болоһые обсордогбди.

Хабарай апрель һарада хаанашье ябаа һаа, бургааһа модоной оройгоор суглараһан борбилоонуудые харадагбди. Дали жэгүүртэмнай суглаа хурал татажа, шухала «асуудал зүбшэн хэлсэнэ» гэжэ ойлгомоор. Эгээл энэ үедэ оиронь дүтэлжэ ошоходо, борбилоонууд юрэдөөшье ойлгодоггүй юм.

Эртэ үглөөгүүр талаар ябахадаа, хаанаб даа, «бүб, бүб, бүб» гэжэ бүбөөлжэнэй бүбэнэхыень анхаран шагнамаар. Орнитологууд эдэниие аша туһатай шубуун гэжэ тоолодог. Гурбан бүбөөлжэниие 1-дэхи зураг дээрэ харанат.

2-дохи зураг дээрэ түб түхэреэн, томонууд нюдэтэй бэгсэргэ шубуун мүн. Энэ шубуун үдэрынь юушье харадаггүй, харин һүниндөө хулганаануудые, хорхой шумуулнуудые барижа хооллодог.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

Г. ЧИМИТОВ

АРХИҺАА ГАРАҺАН ШАНДАГАН

Басни

Шэнгэхэн ойн захадахи
Шэрэнги соо хэбтэһэнээ
Харада даруулһан
Шандагае
Хашхарга табяад,
һэрншэбэ.
Харан гэһээнь —
Хажуудань
Хани Доргониинь байба.
—Хаанаһаа эндэ ерэшоод,
Халуудажа хэбтэбэ
гээшэбши?—
Гэжэ Доргон нүхэрынь
Гэлын гайхан һураба.
—Гэртээл харижа ябаһан
аад,
Гэнтэ эндэ хэбтэбэб.
—Ээ даа, үүри, үүримни,
Энэ һайхан дэлхэй дээр
Үргэлжэ һогтуу ябахашни
Үзэшэгүйл даа, хэрэггүйл.
—Хэрэггүйень би өөрөө
Хэнһээш дээрэ мэдэнэб.
—Ойлгожо, мэдэжэ
байгаад,
Олоогүй юумэеэ
олоһондол,
Хорхой шабхайн
долёохогүй
Хоро юундэ ууна6ши?—
Гэжэ Доргон сухалдан,
Гэмэрэн байжа дуугарба.
—Уугаагүйдэ аргагүй
Ушар байдал болоно лэ.
—Ямар ушар?—гээд
Доргон
Яршаглажа мүшхэшэбэ.
—Нүхэд слок, түрэлэй зон,
Нүхэдэй нүхэд,
танилнууд...
Хүндэлхэдэнь—яахабши,
Хүртөөд лэ энэ болохош.
Харин өөрынгөө ээлжээндэ
Харюуеынь баһа табихаш.
Үдэр бүри хэн нэгэн
Үзэгдөөд лэ байхал даа.
Болихо юм байна гээд,
Бодонолбн даа... Теэд
гэнтэ
Айлшан буужа ерэхэ юм,
Айлшаар өөрөө ябахаш
даа.
Уу ууһаар уһан тулам
болохош.
Аргалуулхам гээшэл ха...—
Ама гараба Шандаган.
—Аргалуулха?
Яалайбши?—
Айжа Доргон дуугарба,—
Аюултай лэ. Үхэхэлши.
Антабус гээшэш хорон лэ.
Аргалуулһанайнгаа
һүүлээр
Архи дахин балгаад,
Ами наһа алдаһан
Али олон жэшээ биил.
Архиһаа гараха арга,
Анда нүхэр, зааһуулши...
Хүршэнэр, түрэл,
нүхэдэйнгөө
Хүндэдэнь хүртэ,
архинь уу,
Харин өөрөө нэгэтэшье
Харюугай архи бү таби.
Айлшан болоожо, уряа
һаань,
Айлаар яба, ошо.
Табиһан архи дарһыень
Татагасангүй һайса уу.
Харин гэртэш айлшадай
Хаа-яахан ерээ һаань,
Хатуу харые бү гарга—
Хахадгүйгөөр хүндэлэ.
Үниишье болонгүй хэншье
Үзэгдэхээ болишохо.
Тон харуу, хэнтэг гээд,
Тойроод шамай гараха.
Айлшадш шиинидэ
ерэхэгүй,
Айлшье шамай урихагүй.
Хани нүхэрни, иихэдэжэл
Хара архиһаа
гарашахаш!..
Шадамар Доргоной
заабарие
Шандаган бэелүүлжэ
эхилбэ.
Тэрэ гэһэнһээ хойшо
Тэбхэр һара үнгэрбэ.
Архидая гэжэ Шандагые
Албадаха нэгэш амитан
Ойро дүтэ үзэглэбэгүй—
Оро бодогүй тэрьедэбэ
гээ.

ЯБАГАН ШОГУУД

АЙЛШАН БЭШЭ, АЮУДАЙ

Дүрбэ наһатай Дашуунай хүбүүн олон юумэ мэдэхэ болобошье, үхэрнүүдые харахадаа «мөөдэйнүүд», адуу моридые —«дуудайнууд», үдэр бүри эдидэг амтатай һайхан хилээмэеэшье «мээмэй» гэжэ байжа нэрлэдэг зандаа. Нэгэтэ Дашуунай хүгшэн эжытэйгээ таһалга соогоо эдеэлжэ һууба. Газаань хэншьеб ерээ хэбэртэй, харшынь үүдые хаб-яб гэтэр нээхэ, хаахань дуулдаба.

—Дашуунай ошоод харал даа. Айлшан манайда ерэбэ ха гү даа, — гэжэ хүгшэн аша хүбүүндээ хэлэбэ.

Дашуунай гүйжэ ошоод сонхоороо хараба. Үдэр бүри сугтаа наадидаг, өөрынь үетэн болохо Аюр хүбүүн хэрэлсы өөдэнь гаража ябаба.

—Төөдэй, айлшан бэшэ, Аюудай намтай наадахаяа ерэл, — гэжэ хүхин шангаар хэлээ бэлэй.

БАҺА ХЭРЭГГҮЙ

Дагзамаа гэжэ эхэнэр хэрүүлшэ, архи ууха мүнзинтай, нүхэрһөө һалаһанайнгаа үлөөдэрынь гэр соохиёо өөдэ татажа, сэбэрлэжэ, шэнэ ёһоор ажаһуужа эхилхэдээ, үлүү дүтүү, үшөө нүхэртэнь хабаатай хэрэгээ болиһон элдэб юумэнүүдые газаашань гаргажа хаяба. Тиихэдээ:

—Гарма, эбдэрхэй хэрэггүй болоһон наадангхайнуудаа газаа гаргажа хия, эжынии шэнэ наадангхайнуудые магазинһаа абажа үгэхэ,—гэжэ таба наһатай хүбүүндээ хэлэбэ.

Гарма гурбан мөөртэй машина, хахаршаһан бүмбэгэ, тархигүй морёо гэрэйнгээ дунда асаржа хаяад, һүүлдэнь гардероб дороһоо хаха һурэһэн эсэгынгээ дүрэ-зурагые олоожо, ойро зуура харан, зогсожо байгараа:

—Баһа хэрэггүй, мунхай!— гэжэ үзэмжэгүй шангаар хэлээд, тэрэ хэрэгээ болиһон наадангхайнууд дээрээ хаяжархёо һэн.

Д. ДАМБИЕВ.

«Намайе гү?»

Ц. ЦЫБИКОВЭЙ фотоэтюд.

Будамшуу

ХУДАНАЙ ҮРТӨӨ ХҮРЭХЭДЭМ...

Хори Хэжэнгэ хоёрой хоорондо, дардам үргэн харгы дээрэ оршодог Худанай үртөө гэхэ гү, али Хэжэнгын районой «50 лет Октября» совхозой 3-дахи отделениин түб һууриндa хүрэдөө. Үдэртөө ажалайнгаа хэрэгээр ябасагаагаад, үдэшэлэн нютагай уран бэлигтэйшүүлэй хатар наада гү, али кино хараха һанаатай, бууһан айлайнгаа эзэндэ хандабаб:

— Клуб руу ошохомнай гү?

—Юу?! — гээд тэрэнэймни нюдэн аягын амһарай зэргэ болошобо. «Яатараа сошобо гээшэб?»—гэжэ һанаандаа биишье гайхабаб.

—Клуб руу ошоод ерэе гэнэм...

— Һэ! Клуб руу! Үгы, Та нагаабта, Будамшуу?

— Үгы, нагаабиб? Клубтатнай ошожо болохогүй юм гү? — гэжэ бинь дураа гутажа захалбаб.

—Клубай байгаал юм һаань, хэлсээн юун байха һэм даа? Үдэртөө һуурин соогуурнай ябахадаа обёорногүй гээнэ гүт даа? Одоол хурса нюдэтэй Будамшуу обёорбо бэзэ гэжэ һанаалдии. Клубтамнай капитальна заһабари хэгдэжэ эхилһээр хоёрдохи жэлынь болобо. Һаяаршье дүүрэхэеэ байнагүй янзатай. Пулаахын модон олдодоггүй юм гээбы. Обёоргүй клуб соо ёохор хатарха, кино хараха аргагүй һэн хойноо яахабши, — гэжэ гэрэй эзэн олон табые үгэлжэ эхилбэ.

— Хари гэжээ! — гээд, һамганиинь хөөрэлдөөндэ оролсошобол даа. —Табяад-жараад онуудаар эндэмнай, тархишье даа, хүхюутэй байгша бэлэй. Дуун-шуунда дуратайшуул олон байһан юм гү, али ямар һэм, юрэдөөл, байд гээд лэ, концерт, наадан болохо.

—Шимнишье сцене дээрэһээ хангюурдагша бэлэйш, — гэжэ үбгэнинь һамгаяа шоглохо һанаатай миһэрбэ.

— Тиидэг һаабзаб даа. Шамда хорюулан-хорюулан, репетицидэ ошодог һэмнайб, —гэхэдэнь, үбгэниинь үг-маг гээд, нам тээшэ хараадхёо һэн.

—Гансашье концерт бэшэ даа. Уншагшадай конференци, тематическа үдэшэнүүд, ажалай, дайнай ветерануудтай уулзалга болохо даа. Мүнөө тиимэ юумэ гэжэ байхагүй. Управляющинууд жэл соогоо 2—3 дахин һэлгэжэл байха. Ерэһэн лэ ноёд суглаа үнгэргэжэ, элдэб шиидхэбэри, тогтоолнуудые абхуулха. Ажалаа һайнаар хэгты гэжэ албадахаһаа ондоо юумэ мэдэхэгүй.

—Зүб хэлэнэш даа, хүгшэн, — гэжэ мэнэ һаяхан хамараа «няһалуулан» алдаад, дуугай болошоһон үбгэниинь дэмжэбэ. — Ажал хэжэ шадахагүй, яяр дорой хүнүүд Худанай үртөөдэ сугларшоо юм гү гэжэ, хүндэтэ Будамшуу, бү һанаарайгты. Мандатнай ажалай түрүүшүүл олон байха. Партиин 25-дахи съездэдэ делегат болоожо ошоһон, яагааб даа, Будамшуу, Та хэзээш таниха байхалта даа, Ленинэй, «Хүнэлэлэй Тэмдэг» орденуудтай Цыденова Цыпилма Булытовна манай нютагай гүб даа. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаад байна. Ажалай Улаан Тугай орденто Валиева Нина Васильевна зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хорин хоёр хурьга абаад, гээза хоролтодо орууланггүй харууһалжа байна. Юрэдөө, тоолохо болоо һаа, ордентон, медальтан мандаш олон ааб даа. Эхэ-геройнууд, габьята механизаторнууд, Эсэгэ оронооо хамгаалгын Агуусхэ дайнда хабаадажа, фашистнуудһаа түрэл газар уһаяа абаралсаһан баатарнууд — барандаа һонин намтартай хүнүүд байха. Ажалай һүүлээр эдэ хүнүүд культурнаар амарха эрхэтэй юм гү, али үгы гү, хүндэтэ Будамшуу? Банида орожо, бэеэ ариг сэбэр ябуулха ёһотой гүбди, али үгы гү? Түргэн үбшэнэй хүрэшөө һаа, хэндэ гүйжэ ошохо, хэнһээ туһаламжа эрихэ зонбиболи. Хэжэнгэ тээшэ гүйлгэлдэхэ болоно гүбди? Нютаг бүхэндэ больница, амбулатори бии болонхой гэлсэгшэ. Теэд ондоо нютагуудһаа бидэ юугээрээ дутаабибди? А?! Хэлэжэ, ойлгуулжа үгэгтыл даа, хүндэтэ нүхэр Будамшуу!! —гээд, гэрэй эзэн столойнгоо саанаһаа бодожо ерэбэ. Тиихэдэнь би ехэл мэгдэн:

— Ахатан, бэеэ барижа номгорыт. Нэгэ аргань олдоно ааб даа, — гэжэ аргадан, арай гэжэ һууридань һуулгаа һэм.

Тиигээд һүниндөө үргэһэмни хүрэжэ үгөөгүй һэн. Хүн зоной хуулита эрилтые тоодоггүй зарим хүтэлбэрилэгшэдэй гэмые бэе дээрээ даажа гээшэ намда һайн бэшэ байгаа һэн. Минии хоногшо айлда дуулаһан үгэнүүдые Худанай үртөөгэй хүн бүхэн хэлэхээр, намайе зэмэлхээр бэлэн гэжэ үглөөдэрынь туйлайлаа һэм. Тиимэһээ намда хэлэгдэһэн хатуу үгэнүүдые тэмдэглэжэ абаад, тэрэ зандань газетэдээ толилуулбаб. «50 лет Октября» совхозой хүтэлбэрилэгшэд шэхээ бүтүүлээдшье ябадаг юм һаа, газетэ уншажа магадгүй. Хэрбээ газетэ уншангүй, ажалшадайнгаа эрилтые урда мэтэ анхарангүйгөөр хатаралдаха болоо һаань, районой хүтэлбэрилхы зургаанууд уялгыень һануулаалхиха бэзэ гэжэ найдаха байнаб.

СЭНХИР ЭКРАН

БҮХЭСОЮЗНА КОММУНИС СУББОТНИК
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуу... гын программа. 9.00 — ... мя». 9.40 — «Үглөөнэй ги... настика. 10.00 — «Үхибүүд... ангууд тухай». 10.30 — «... за горизонтом» — уран һа... ханай фильм (2-дохи сери...

Улаан-Үдэ. 11.35 — «Ра... крыть человека». Москва ... родой Кировскэ микрорайо... ной хүмүүжүүлэгшэ эмхидх... шэ А. Ц. Гармаевай Бурят... дай Гүрэнэй Доржи Банзаро... вай нэрэмжэтэ багшанарай ин... ститудай студентнэртэй уул... залга.

Москва. 12.45 — Музей б... лон выставкын залнууда... Уран зураашадай түбэй б... шанда эмхидхэгдэһэн «Б... коммунизм байгуулнабди» ... һэн выставкэ тухай.

Улаан-Үдэ. 13.15 — Техни... ческэ мэргэжэл олгодог у... лищиин һурагшадай «Си... риин угалзанууд» гэһэн ... ба хатарай ансамблиин кон... церт.

Москва. 14.15 — «Спорт... лотогой» 16-дахи тираж. 14... — «Энээниие таанад ш... хат» — залуу ухаалан ... хёогшодой клуб. 15.10 — «Мүнөөдэр — түби дэлх...» 15.25 — «Ан амитадай ... мидарал». 16.25 — Хоккей... гээр дэлхэйн ба Европ... чемпионат. Түгэсхэлэй ... дан. (Гетеборгһоо дамжуул... га). 17.35 — «Политиче... шэнжэлэгшэ В. П. Беке... хөөрөөн». 18.05 — «Суббот... ник тухай».

Улаан-Үдэ. 18.20 — «Бурят... орондо үнгэргэгдэһэн с... ботник тухай».

Москва. 18.35 — Уласхоо... рондын темээр хөөрэлдө... КПСС-эй ЦК-гай Уласхоор... дын мэдээсэлэй таһагые д... ша Л. М. Замятин дамжуул... хэхэ. 19.20 — Бүхэсоюз... коммунис субботнигой ... тэ. Уран бэлигтэнэй конц... 21.30 — Хоккейгээр дэлх... ба Европын чемпионат. ... гэсхэлэй нааданууд. (3 ... Гетеборгһоо дамжу... га. 22.15 — «Время». 22... Кубын революциин 20 ... лэй ойн нэрэмжэтэ ара... аман зохёолой ансамб... концерт. 22.35 — «Сол... город» — баримтата ф... 24.00 — Хоккейгээр дэлх... ба Европын чемпионат. ... гэсхэлэй нааданууд. Гетеб... һоо дамжуулга. 01.45 — ... нэ һонин.

САГААН УЛАРИ...

МҮНӨӨДЭР республи... доторнай сэлмэг байха. ... руун-хойноһоо секундын ... —10 метр хүсэтэйгөөр ... хилха. 10—15, зарим ... нуудта 3 градус д... байха.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Бултадаа—коммунис субботнигто» — тематическа.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Шүүмжэлхы шэнжэтэйгээр» —Сэлэнгын районой партиина эдэбхитэдэй суглаан дээрэһээ Г. Сабжаевай хэһэн тэмдэглэлнүүд. Барилгада —найдамтай бааза. «Арга боломжонууд бии» — С. Захаровай статья. Овощ поли дээрэһээ наймаалга хүрэтэрөө. Зохид саг дэмы һалана» — В. Мешков, Н. ...цев, А. Кушнаревой ...тья. Түрэл орон доторнай...

Гурбадахи хуудаһ... Буряадай АССР-эй Вер... но Соведэй Президиу... Указууд. АПН-эй ст... «Социалис оронуудта ... лын саана».

Дүрбэдэхи хуудаһ... Гэр бүлэ ба һург... «Багшын анхарал дор...» М. Нилинагай статья. ... далгатай эрид тэмсэхэ...

Редакторай орлогшо
И. Р-Д. ОЧИРОВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2 68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2 65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03452. Заказ № 91. Индекс 50...